

Odbor regija Europske unije

Miljavac, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:066282>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

KRISTINA MILJAVAC

ODBOR REGIJA EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

KRISTINA MILJAVAC

ODBOR REGIJA EUROPSKE UNIJE

Završni rad

JMBAG: 0303032380, izvanredna studentica

Studijski smjer: Ekonomija

Predmet: Regionalna ekonomika

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: opća ekonomija

Mentorica: doc. dr. sc. Lela Tijanić

Pula, ožujak 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana, Kristina Miljavac, kandidat za prvostupnika ekonomije, smjera Ekonomija ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Kristina Miljavac, v.r.

U Puli, ožujak 2017. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Kristina Miljavac dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Odbor regija Europske unije koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, ožujak 2017. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ODBOR REGIJA EUROPSKE UNIJE	3
2.1. Misija Odbora regija	5
2.2. Organizacijski oblik Odbora regija	7
2.3. Načela i prioriteti	11
2.4. Funkcioniranje Odbora regija Europske unije	14
3. ODBOR REGIJA U INSTITUCIONALNOJ STRUKTURI EUROPSKE UNIJE	20
3.1. Suradnja s Europskom komisijom	21
3.2. Suradnja s Europskim parlamentom	23
3.3. Suradnja s Vijećem Europske unije	25
3.4. Suradnja sa Sudom Europske unije	26
4. MEĐUREGIONALNE SKUPINE	28
4.1. Kontrolna platforma	31
4.2. Skupina za kontrolu primjene supsidijarnosti	32
4.3. Europska grupacija za teritorijalnu suradnju	35
4.4. Sporazum gradonačelnika	37
5. MEĐUNARODNA SURADNJA ODBORA REGIJA U OKVIRU POLITIKE SUSJEDSTVA	40
5.1. Skupština regionalnih i lokalnih vlasti Euro-Mediterrana	41
5.2. Konferencija regionalnih i lokalnih vlasti za Istočno partnerstvo	43
6. ZAKLJUČAK	46
POPIS LITERATURE	48
POPIS TABLICA	57
POPIS SLIKA	57
SAŽETAK	58
SUMMARY	59

1. UVOD

Regionalna politika jedna je od važnijih politika Europske unije osmišljena poradi smanjenja gospodarskih, socijalnih i teritorijalnih razlika u razvijenosti trenutno 28 država članica i njihovih regija te da bi poticala konkurentnost navedene integracije na globalnoj razini. Temelji se na financijskim ulaganjima koja se vrše putem (strukturnih i investicijskih) fondova namijenjenih gospodarskom razvoju primarno manje razvijenih regija, a zatim i ostalih koje teže prema ubrzanju rasta, povećanju zaposlenosti ili provođenju strukturnih promjena.

Pojavom globalizacije javlja se i potreba povezivanja regija poradi lakšeg prilagođavanja globalnim zahtjevima, ali i lakšeg zastupanja i ostvarivanja regionalnih interesa. Prije formiranja Odbora regija, koji ima savjetodavnu ulogu u postupku donošenja odluka na području regionalne politike, regije su svoje interese ostvarivale putem organizacija kao što je Skupština europskih regija (SER), neovisna i najveća međunarodna organizacija koja promiče sudjelovanje regija u donošenju politika na europskoj razini.

S obzirom na značajnu ulogu lokalnih i regionalnih jedinica, razine koja je najbliža građanima, bilo je nužno potaknuti veće uključivanje predstavnika nižih razina u proces upravljanja integracijom, što je pak dovelo do odluke o osnivanju savjetodavnog odbora za regionalnu politiku. Na poziv Europske komisije osnovano je savjetodavno tijelo, Odbor regija, s ciljem zastupanja lokalnih i regionalnih interesa pred tijelima Europske unije.

Ovim završnim radom nastoji se prikazati način rada, ali i uloga Odbora regija kao savjetodavnog tijela Europske unije u razvoju i implementaciji regionalne politike.

Istraživanjem postojećih podataka preuzetih iz raznih izvora, primarno internetskih podataka, ali i knjiga i znanstvenih časopisa, uz korištenje znanstvenih metoda dedukcije i indukcije te metode analize, sinteze, deskripcije i komparacije pokušat će se doći do relevantnih zaključaka.

Rad je podijeljen u šest međusobno povezanih cjelina. U prvom poglavlju, uvodu, ukratko je obrazložena potreba osnivanja savjetodavnog tijela Europske unije koje bi imalo utjecaj na području regionalne politike. U drugom poglavlju, jednostavnog

naslova „*Odbor regija Europske unije*“ ukratko je prikazan povijesni razvoj Odbora regija, navedena je njegova misija, opisan organizacijski oblik, istaknuti su načela i prioritete te je objašnjeno funkcioniranje Odbora. „*Odbor regija u institucionalnoj strukturi Europske unije*“, naslov je trećeg poglavlja, u kojem se prikazuje suradnja Odbora sa glavnim institucijama Europske unije, Europskom komisijom, Europskim parlamentom, Vijećem Europske unije i Sudom Europske unije. U četvrtom poglavlju, naslova „*Međuregionalne skupine*“ pobliže je opisano na koji način Odbor, putem osnovanih mreža može poboljšati život građana u regijama Unije, odnosno upoznati glavne institucije Europske unije s problemima regija. Peto poglavlje, „*Međunarodna suradnja Odbora regija u okviru politike susjedstva*“, bavi se pitanjem europske politike susjedstva sa zemljama koje graniče sa Europskom unijom, a koje imaju utjecaj na stabilnost i sigurnost članica Europske unije. U zaključnom, posljednjem poglavlju rada, analiziran je značaj i utjecaj Odbora u provedbi regionalne politike Europske unije temeljem glavnih rezultata analize.

2. ODBOR REGIJA EUROPSKE UNIJE

Odbor regija najmlađa je savjetodavna institucija Europske unije nastala kao rezultat rasprave o lokalnoj i regionalnoj autonomiji i regionalnog uključivanja u upravljanje na razini integracije.

Osnovan je Ugovorom iz Maastrichta, poznatom kao Ugovor o Europskoj uniji, 1992.¹ Sa radom započinje 1994. kada je održana prva sjednica u *Bruxellesu* od 9.-10. ožujka.² Prvobitno je u Odboru bilo 189 članova, čiji je mandat trajao 4 godine, a Odbor je bio ovlašten za izdavanje mišljenja na zahtjev Europske komisije ili Vijeća Europske unije u području gospodarstva i društvene kohezije, javnog zdravstva, transeuropske infrastrukturne mreže u transportu, energiji i telekomunikacijama, obrazovanju i kulturi.³

Pristupom novih država u članstvo Europske unije broj članova Odbora povećan je Amsterdamskim ugovorom⁴ na 222 člana.⁵ Amsterdamskim ugovorom, Odbor postaje administrativno i financijski samostalan; omogućeno mu je da osim davanja mišljenja na zahtjev nadležnih institucija, ista može davati samoinicijativno, a proširena su područja u kojima Vijeće ili Komisija moraju konzultirati Odbor kao što su: politika zapošljavanja, socijalna politika, okoliš, stručno usavršavanje, promet.

¹ Ugovor iz Maastrichta (Ugovor o Europskoj uniji) potpisan je 07. rujna 1992., a stupio je na snagu 01. studenog 1993.; objavljen je u Official Journal of the European Communities, *Treaty on European Union*, C 191/1992, 1992. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=HR>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

² M. Rubić, *Odbor regija u oblikovanju EU zakonodavstva*, Zagreb, Jesenski & Turk, 2013., str. 24.

³ Ugovor iz Maastrichta, op. cit. pod 1), članak 198a i 198c.

⁴ Amsterdamskim ugovorom izmijenjene su odredbe Ugovora o Europskoj uniji iz 1992. i Ugovora o osnivanju Europskih zajednica iz 1957. te određenih s njima povezanih akata; objavljen je u Official Journal of the European Communities, *Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*, C 340/1997, 1997b. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁵ Pročišćena verzija Ugovora o osnivanju Europskih zajednica (pročišćeni tekst iz 1997.) objavljena je u Official Journal of the European Communities, *Consolidated version of the Treaty establishing the European Community*, C 340/1997, 1997a. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:11997E/TXT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Također su određeni politički prioriteti Odbora: zapošljavanje, urbana politika, građanstvo Europske unije, okoliš i proširenje.⁶

Ugovorom iz Nice postavljena je granica od 350 članova, koji moraju imati lokalni ili regionalni izborni mandat ili političku odgovornost prema izabranoj lokalnoj, regionalnoj skupštini te biti imenovani kvalificiranom većinom u Vijeću. Članstvo u Odboru automatski prestaje gubitkom mandata u zajednici iz koje dolaze.⁷ Povećan je utjecaj Odbora, Odbor postaje ovlašten za podnošenje tužbe pred Europskim sudom u slučajevima kada se pokaže da pojedini zakonodavni akti ne poštuju načelo supsidijarnosti, ali sada može i postavljati pitanja, usmeno ili pismeno Europskoj komisiji.⁸

Lisabonskim ugovorom⁹ uvode se nove promjene. Članovi se biraju na vrijeme od pet godina, njihova imena objavljuju se u službenim novinama Europske unije, predsjednik Odbora bira se svake dvije i pol godine, proširuje se djelokrug politika u kojima se Komisija, Vijeće Europske unije ili Parlament moraju konzultirati s Odborom na još četiri nova područja: turizam, energiju, klimatske promjene i civilnu zaštitu. Odbor može tražiti i dobiti objašnjenje ako je nakon njegovog mišljenja promijenjen pojedini zakonodavni prijedlog. Komisija, Vijeće Europske unije ili Parlament sada mogu tražiti i mišljenje Odbora u slučaju kada to nije obvezno. S druge strane, Odbor može donijeti samoinicijativno mišljenje ako smatra da je to u interesu regije ili lokalnih jedinica te o pitanjima o kojima se konzultira Gospodarski i

⁶ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 25-26.

⁷ Više u članku 263. naznačenog ugovora. Ugovor iz Nice potpisan je 26. veljače 2001., a stupio je na snagu 01. veljače 2003.; objavljen je u Official Journal of the European Communities, *Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*, C 80/2001, 2001. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Njime su izmijenjene odredbe Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o osnivanju Europskih zajednica i određenih s njima povezanih akata.

⁸ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 27-28.

⁹ Lisabonski ugovor potpisan je 13. prosinca 2007., a stupio je na snagu 01. prosinca 2009. Sadrži izmjene i dopune dvaju ugovora iste pravne vrijednosti: Ugovora o Europskoj uniji (Maastricht, 1992.) i Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice (Rim, 1957.), preimenovan u Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU); objavljen je u Official Journal of the European Union, *Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community*, C 306/2007, 2007. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AC%3A2007%3A306%3ATOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

socijalni odbor. Osim toga, Lisabonskim ugovorom Odbor ima zadaću osigurati bolju suradnju između članica Europske unije, ali i veliki utjecaj na kreiranje regionalne politike.¹⁰

Kao što je istaknuto, osnivanjem Odbora regija omogućeno je regijama da imaju svoje predstavnike pri Europskoj uniji sa sjedištem u *Bruxellesu*. Ti predstavnici su gradonačelnici, načelnici općina, predstavnici regionalnih tijela. Broj zastupnika neke države ovisi o ukupnom broju stanovnika te iste države.

Putem Odbora regija se s jedne strane europskim regijama daje pravo glasa u donošenju politika Europske unije, a s druge strane provjerava se poštivanje regionalnih i lokalnih identiteta, nadležnosti i potreba. Vijeće Europske unije i Europska komisija obavezno se moraju savjetovati s Odborom o zakonodavnim prijedlozima koja izravno utječu na lokalnu i regionalnu vlast, kao što su regionalna politika, okoliš, obrazovanje i promet. Iako savjet Odbora nije obvezujući, izostanak savjeta može dovesti do pokretanja postupka pred Sudom Europske unije. Također, Odbor može i na vlastitu inicijativu ponuditi mišljenje o nekim pitanjima.¹¹

Unatoč savjetodavnoj ulozi, Odbor regija predstavlja moćan „glas“ lokalne i regionalne razine, a čija su uloga, vrijednosti i ciljevi definirani samom misijom.

2.1. Misija Odbora regija

„Uloga, vrijednosti i ciljevi Odbora regije definirani su izjavom o misiji. Izjavom se također na jasan i jednostavan način objašnjava što i kako Odbor radi.

Kao politička skupština izabranih predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti u Europskoj uniji, Odbor regija omogućuje zastupljenost svih regija, gradova i općina u Europskoj uniji. Vođen je misijom da regionalne i lokalne vlasti sudjeluju u procesu donošenja odluka na europskoj razini kako bi se potakla bolja zastupljenost građana,

¹⁰ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 28-29.

¹¹ M. Rubić, „Uloga Odbora regija u Kohezijskoj politici Europske unije“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 52, br. 4, 2016., str. 968. Dostupno na http://hrcaj.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=224134, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

ali i sa što boljim suočavanjem s izazovima globalizacije. Blisko surađuje s Europskom komisijom, Europskim parlamentom i Vijećem Europske unije, ali i s različitim razinama vlasti u državama članicama čime promiče višerazinsko upravljanje. Aktivno sudjeluje u izradi propisa predlažući političke pristupe i smjernice na temelju znanja i iskustva lokalnih i regionalnih vlasti, koji su najčešći odgovorni za provođenje zakona.

Europu vide ujedinjenu u različitosti globaliziranog svijeta, s mogućnošću osiguranja identiteta s obzirom na njezine geografske, kulturne i jezične raznolikosti. Odbor također radi na promicanju europske demokracije i njezine vrijednosti, a da pritom nisu zanemarena temeljna prava i zaštita manjina. Veliku brigu vode o poštivanju načela supsidijarnosti i proporcionalnosti, a time i o realizaciji europskog odlučivanja na razini koja je najbliža i najprikladnija građanima.

Djelotvorna provedba zajedničkih politika, uravnoteženi, održivi razvoj diljem Europske unije, gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija ciljevi su Odbora regija, kako bi se omogućilo skladan i održivi razvoj svih regija.¹²

Iako je Odbor regija samo savjetodavno tijelo, iz same misije vidljiv je njegov utjecaj na cjelokupnu politiku Europske unije, a način rada pobliže je razjašnjen u narednom dijelu završnog rada.

¹² Sadržaj misije Odbora regije nije dostupan na hrvatskom jeziku. Naveden je slobodan prijevod autora sa slovenskog jezika prema: Odbor regij, *Izjava o poslanstvu*, 2009., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/about/Documents/Mission%20statement/SL.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

2.2. Organizacijski oblik Odbora regija

Sukladno članku 306. stavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,¹³ Odbor regija ima Pravilnik o radu - Poslovnik¹⁴ kojim su osnovane ustrojstvene jedinice i kojim je utvrđen njihov rad. Ustrojstvene jedinice Odbora regija su Plenarna skupština, predsjednik, Predsjedništvo, Konferencija predsjednika i povjerenstva. Poslovnik o radu može se mijenjati djelomično ili u cijelosti, a o čemu odlučuje Plenarna skupština. Posljednju reviziju Poslovnika o radu Plenarna skupština donijela je na svojoj sjednici održanoj 01. veljače 2013. kada je promijenjen Poslovnik o radu Odbora usvojen 03. prosinca 2009., a kojeg je bilo potrebno mijenjati zbog pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji.¹⁵

Iako su članovi Odbora regija politički izabrani na lokalnoj ili regionalnoj razini te odražavaju političku, geografsku i regionalnu odnosno lokalnu ravnotežu u državi članici, u svom radu su potpuno politički neovisni.

Svaki član odbora ima i svog zamjenika s istim obvezama i povlasticama. Mandat traje pet godina, započinje danom imenovanja od strane Vijeća, a prestaje podnošenjem ostavke, smrću, odnosno završetkom samog mandata. Članovi odbora i njihovi zamjenici tvore nacionalna izaslanstva koja imaju svoja interna pravila i svog predsjednika. Također, članovi i zamjenici mogu osnovati političke klubove koji odražavaju njihovu političku pripadnost, a za njihovo formiranje potrebno je

¹³ Pročišćeni tekst Ugovora objavljen je u Službenom listu Europske unije, *Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije*, C 202/01, 2016b., dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=HR>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁴ Od početka rada Odbor regija je mijenjao Pravilnike u radu sedam puta; trenutno je na snazi Poslovnik o radu Odbora regija objavljen u Službenom listu Europske unije, *Poslovnik o radu Odbora regija*, L 65/2014, 2014a. Dostupno na [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014Q0305\(01\)&rid=1](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014Q0305(01)&rid=1), (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁵ Revizija Poslovnika Odbora regija, objavljena u Official Journal of the European Union, *Revision of the Rules of Procedure of the Committee of the Regions*, L 123/2013, 2013. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2013%3A123%3ATOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

najmanje osamnaest članova odnosno zamjenika i mogu pripadati samo jednoj političkoj skupini.¹⁶ Trenutno u Odboru djeluje pet političkih skupina:

- Europska pučka stranka (EPP), ujedno i najveća (oko 125 članova u Odboru iz 26 od 28 zemalja članica Europske unije)¹⁷ - zastupa politiku desnog centra i zalaže se za demokratske vrijednosti, transparentnost i učinkovitost zajedničkih politika i stavljanja građana na prvo mjesto;
- Stranka europskih socijalista (PES), sa oko 120 članova Odbora, skrbi o gospodarskim pitanjima, pitanjima zapošljavanja, očuvanju okoliša, poštivanju ljudskih prava, poboljšanju trgovine;¹⁸
- Savez liberala i demokrata za Europu (ALDE) sa 44 člana u Odboru;
- Europski savez (EA) - zastupljen je sa 20 članova;
- Europski konzervativci i reformisti (ECR) - grupa desnog centra sa 13 članova Odbora;
- 9 članova Odbora nisu pripadnici političkih stranaka što ih čini nezavisnim članovima.¹⁹

Svaki član političke skupine ima i svog zamjenika.

Trenutno se Odbor regija sastoji od 350 članova iz 28 država članica, kao što je i prikazano Tablicom 1.

¹⁶ Poslovnik, op. cit. pod 14), članak 3., 8., 9. i 11.

¹⁷ EPP Group in the European Committee of the Regions, *EPP group – članovi*, 2016., dostupno na <http://web.cor.europa.eu/epp/Aboutus/Pages/Members.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁸ PES Group, European Committee of the Regions, *About the PES Group*, 2016., dostupno na http://pes.cor.europa.eu/PES_GROUP/Pages/Home.aspx, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁹ Podaci o broju članova političkih skupina dostupni su na European Committee of the Regions, *Search for CoR members*, 2016d., dostupno na <http://memberspage.cor.europa.eu/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.), dok se detaljnije informacije o političkim skupinama mogu pronaći u izvoru European Committee of the Regions, *About CoR - Political groups*, 2016a., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/about/Pages/political-groups.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Tablica 1. Broj članova Odbora regija iz 28 država članica

Država	Članovi	Država	Članovi	Država	Članovi
Njemačka	24	Belgija	12	Irska	9
Ujedinjeno Kraljevstvo	24	Mađarska	12	Hrvatska	9
Francuska	24	Portugal	12	Litva	9
Italija	24	Švedska	12	Latvija	7
Španjolska	21	Bugarska	12	Slovenija	7
Poljska	21	Austrija	12	Estonija	6
Rumunjska	15	Slovačka	9	Cipar	5
Nizozemska	12	Danska	9	Luksemburg	5
Grčka	12	Finska	9	Malta	5
Češka Republika	12				
UKUPNO					350

Izvor: European Committee of the Regions, *National Delegations*, 2016c., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/about/nationaldelegations/Pages/national-delegations.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Plenarna skupština koju saziva predsjednik Odbora održava se najmanje jednom svaka tri mjeseca, a izvanredno, na pisani zahtjev najmanje jedne četvrtine članova. Zasjedanje je u pravilu otvoreno za javnost, a isključivanje javnosti moguće je za cijelu sjednicu ili za određenu točku dnevnog reda. Osnovne zadaće Plenarne skupštine su donošenje mišljenja, izvješća i rezolucija, donošenje financijskog plana Odbora, donošenje političkog programa, biranje predsjednika, prvog potpredsjednika i ostalih članova Predsjedništva, osnivanje povjerenstva te donošenje i revizije Poslovnika Odbora. Odluke Plenarne skupštine donose se većinom glasova.²⁰

²⁰ Poslovník, op. cit. pod 14), članak 13-15., 17. i 20.

Drugo tijelo Odbora regija, Predsjedništvo, sastoji se od predsjednika, prvog potpredsjednika, jednog potpredsjednika po državi članici, dvadeset osam ostalih članova te predsjednika političkih klubova. Mjesta u Predsjedništvu, isključujući predsjednika, prvog potpredsjednika i predsjednika političkih klubova, podijeljena su između nacionalnih izaslanstava. Njemačka, Španjolska, Francuska, Italija, Poljska i Ujedinjeno Kraljevstvo imaju po tri mjesta; Belgija, Bugarska, Hrvatska, Češka, Danska, Grčka, Irska, Litva, Mađarska, Nizozemska, Austrija, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Finska i Švedska dva; dok Estonija, Cipar, Latvija, Luksemburg, Malta i Slovenija imaju po jedno mjesto. Na početku svakog mandata navedeno tijelo kreira politički program Odbora, zatim nadgleda njegovu provedbu te koordinira rad na plenarnim zasjedanjima i rad samog povjerenstva. U pravilu se sastaje četiri puta godišnje prije svakog od četiri plenarnih zasjedanja te dva puta godišnje na izvanrednim sastancima koji se održavaju u državi članici koja predsjedava Vijećem. Predsjedništvo bira Plenarna skupština, a mandat traje dvije i pol godine.²¹ Zadaće Predsjedništva prema članku 37. Pravilnika o radu su:²²

- a) utvrđivanje i podnošenje političkog programa Plenarnoj skupštini na početku svakog mandata, praćenje njegove provedbe te predstavljanje godišnjih procjena i procjena na kraju mandata;
- b) priprema, organizacija i koordinacija rada Plenarne skupštine i povjerenstava,
- c) usvajanje godišnjeg programa rada povjerenstava na njihov vlastiti prijedlog,
- d) opća odgovornost za financijska, organizacijska i administrativna pitanja koja se odnose na članove i zamjenike; unutarnju organizaciju Odbora, njegova Glavnog tajništva, uključujući organizacijsku strukturu i tijela Odbora,
- e) zapošljavanje glavnog tajnika, dužnosnika i drugih službenika navedenih u pravilu 73. Poslovnika Odbora regija,
- f) podnošenje nacrta projekcije prihoda i rashoda Plenarnoj skupštini u skladu s pravilom 75. Poslovnika Odbora regija,
- g) odobravanje održavanja sastanaka izvan uobičajenog mjesta rada,

²¹ Ibidem, članak 30., 32. i 38.

²² Ibidem, članak 37.

- h) sastavljanje odredbi o članstvu i radnim metodama radnih skupina, zajedničkih odbora s državama podnositeljicama zahtjeva za članstvo i drugih političkih tijela u kojima sudjeluju članovi Odbora regija,
- i) donošenje odluke o pokretanju postupaka pred Sudom Europske unije ukoliko Plenarna skupština ne može donijeti takvu odluku unutar roka.

Osim navedenog, Predsjedništvo može osnivati radne skupine koje čine članovi Predsjedništva ili članovi Odbora kako bi ga savjetovali o posebnim područjima te pozivati ostale članove Odbora, na osnovi njihovog stručnog znanja ili mandata te osobe koje ne pripadaju Odboru da, prema potrebi, sudjeluju na njegovim sastancima.

2.3. Načela i prioriteti

Od samog osnutka Odbor radi na približavanju građana Europskoj uniji i predstavlja interese lokalnih i regionalnih vlasti, kao što je ranije u radu istaknuto. Činjenica je da su članovi Odbora, koji žive i rade u regijama i gradovima iz kojih dolaze, najbolje upoznati s problemima na regionalnim razinama te mogu na najbolji mogući način približiti Europsku uniju, interese integracije njezinim građanima. Iz tog razloga funkcioniranje Odbora temelji se načelu supsidijarnosti, blizine i višerazinskog upravljanja.²³

Prema načelu supsidijarnosti odluke koje se donose na razini Europske unije trebaju biti što bliže građanima. Članovi odbora prenošenjem stavova i mišljenja s lokalne razine imaju veliku ulogu u primjeni tog načela. Davanje mišljenja Odbora Europskoj komisiji i Vijeću Europske unije o pitanjima važnim za lokalnu i regionalnu razinu obavezno je u području kulture, obrazovanja i strukovnog usavršavanja mladih, zdravstva i okoliša, socijalne politike, gospodarske i socijalne kohezije,

²³ Europski odbor regija, *O Odboru regija - Ključne činjenice o Odboru regija*, 2016p., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/about/Pages/key-facts.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

zapošljavanja, transporta, ali i o svim drugim pitanjima koja se tiču interesa lokalnih i regionalnih područja.²⁴

Načelo blizine zagovara transparentnije upravljanje svih razina vlasti, nacionalnih, regionalnih i lokalnih, radi mogućnosti sudjelovanja građana u demokratskim procesima.²⁵ Odnosno, sve razine vlasti morale bi biti što bliže građanima kako bi u svakom trenutku bili upoznati s činjenicama tko organizira, što se organizira i kome se obratiti.

Odbor regija se u svom radu vodi i načelom višerazinskog upravljanja, o čemu donosi i Rezoluciju o Povelji o višerazinskom upravljanju obzirom da su brojne nadležnosti i odgovornosti Europske unije podijeljene između više razina upravljanja. Povelja o Višerazinskom upravljanju zagovara zajedničko partnerstvo radi veće gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije u Europi navodeći da je konkretne probleme moguće je riješiti samo suradnjom i zajedničkim projektima, povezanošću regija i gradova diljem Europe gdje se prednost daje sudjelovanju svih dionika uključujući i socijalne partnere, sveučilišta, nevladine organizacije, ali i skupinama koje predstavljaju civilno društvo. Višerazinsko upravljanje potiče otvorenost, sudjelovanje, a time i usklađivanje i zajednička nastojanja da se postignu ciljana rješenja. Bogatstvo, raznolikost Europe potrebno je što više iskoristiti, a digitalna rješenja omogućuju bolju transparentnost i kvalitetu građanima koje Odbor predstavlja. Načelo omogućuje učenje jedni od drugih, iskušavanje inovativnih politika, dijeljenje najboljih praksi te razvijanje participativne demokracije. Također, produbljuje europske integracije jačanjem veza između europskih regija, ali i uklanja administrativne prepreke koje ometaju provođenje politika i ublažava geografske granice koje razdvajaju europske regije.²⁶

²⁴ Ibidem

²⁵ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 46-47.

²⁶ Odbor regija usvojio je Rezoluciju o Povelji o višerazinskom upravljanju u Europi dana 03. travnja 2014. Objavljeno u Službenom listu Europske unije, *Rezolucija Odbora regija o Povelji o višerazinskom upravljanju u Europi*, C 174/2014, 2014b. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2014:174:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Jedinstven položaj Odbora regija u institucionalnom okruženju Europske unije ogleda se i u donošenju Rezolucije o prioritetima Odbora regija za šesti mandat²⁷ usvojenog u lipnju 2015. za razdoblje od 2015. – 2020., a odnose se na:

1. Nov početak za europsko gospodarstvo – stvaranje radnih mjesta i održivog rasta u gradovima i regijama za bolju kvalitetu života građana. Prema tom prioritetu, Europska unija trebala bi intenzivnije uključiti lokalne i regionalne vlasti u ostvarivanje pametnog, održivog i uključivog rasta. Potrebno je poticanje ciljanih ulaganja u realno gospodarstvo i razmjena najbolji praksi, čime bi se istodobno odgovorilo na zahtjeve građana u pogledu kvalitete potrošnje i dobre provedbe politike. Poduzetnički duh povezan s digitalnom tehnologijom i pametnom specijalizacijom mogao bi pridonijeti razvoju novih vještina, znanja, inovacija i zapošljavanja.

2. Važna uloga teritorijalne dimenzije zakonodavstva Europske unije – djelovanje u interesu građana, bez obzira gdje žive i rade. Politika cjelokupne Europske unije mora biti usmjerena na smanjenje razlika između regija i gradova, a teritorijalna, gospodarska, društvena, kulturna, zemljopisna i demografska obilježja istih pretvoriti u prednosti.

3. Jednostavnija i povezanija Europa – povezivanje građana i poduzeća na lokalnoj i regionalnoj razini. S ciljem ostvarivanja tog prioriteta, Odbor će poticati rasprave kako i na koji način olakšati građanima da iskoriste dodanu vrijednost koju pruža Europska unija te kako pomoći poduzećima da napreduju. Naglašava se transparentnost, ali i smanjenje birokracije te unaprjeđenje pristupa malim i srednjim poduzećima.

4. Stabilnost i suradnja unutar i izvan Europske unije – potpora susjednim državama na njihovom putu prema europskim vrijednostima, sljedeći je prioritet Odbora usmjeren na stvaranje stabilnijeg međunarodnog i regionalnog okruženja.

²⁷ Objavljeno u Službenom listu Europske unije, *Rezolucija o prioritetima Europskog odbora regija za šesti mandat 2015. – 2020.*, C 260/2015, 2015b. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2015:260:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Prioriteti navedeni u nastavku teksta preuzeti su također iz navedenog izvora.

Usmjeren je na poticanje razvoja gospodarstva u državama članica Istočnog partnerstva, ali i na promicanje suradnje s zemljama Mediterana. Prioritet je također usmjeren i na pomoć zemljama koje teže članstvu u Europskoj uniji.

5. Europa građana Europa je budućnosti – prioritet usmjeren na jačanje partnerstva između Europske unije i njezinih građana, putem potpunijeg dijaloga između institucija Europske unije, građana, lokalnih i regionalnih vlasti u Europskoj uniji.

Za provođenje navedenih prioriteta, Odbor regija donio je u sklopu Rezolucije i paket mjera usmjerenih na ostvarivanje tih prioriteta i prosljedio ih institucijama Europske unije te predsjedništvima Vijeća.

2.4. Funkcioniranje Odbora regija Europske unije

Odbor kao savjetodavno tijelo, putem svojih povjerenstava koje čine članovi nacionalnih izaslanstva, aktivno sudjeluje u postupku donošenja odluka u institucijama Europske unije, zagovarajući interese regija tijekom cijelog postupka. Povjerenstva osniva Plenarna skupština na početku petogodišnjeg mandata. Članovi Odbora moraju pripadati jednom povjerenstvu, a smiju pripadati najviše dvama povjerenstvima. Svako povjerenstvo ima predsjedatelja, prvog predsjedatelja i ne više od dva druga predsjedatelja, a mandat im traje dvije i pol godine. Povjerenstva izrađuju godišnje programe rada u skladu s političkim prioritetima Odbora usvojenih od strane Predsjedništva. Na sastancima raspravljaju o politikama Europske unije. Glava zadaća im je donošenje nacrtu mišljenja, izvješća i rezolucija. Sastaju se na inicijativu predsjedavatelja određenog povjerenstva, koji datume održavanja sastanka i dnevni red dogovara s prvim predsjedateljem. Obavijest o održavanju sastanka dostavlja se zajedno s dnevnim redom članovima najkasnije 4 tjedna prije datuma održavanja sastanka. Sastanci su otvoreni za javnost osim ako povjerenstvo ne odluči drugačije za cijeli sastanak ili određenu točku dnevnog reda. Na sastanke

moгу biti pozvani predstavnici Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Komisije koji mogu i odgovarati na postavljena pitanja.²⁸

Vodeći se svojom misijom, načelima i prioritetima Odbor usko surađuje sa poslovnim sektorom, posebice s malim i srednjim poduzećima. Potiče širu povezanost institucija Europske unije s građanima uspostavom komunikacije na lokalnoj i regionalnoj razini. Putem svojih povjerenstava predlaže inicijative, mišljenja, izvješća, rezolucije i upravne dogovore, pri čemu se njihovi članovi vode iskustvom i strukom, promovirajući demokraciju i tradicijske vrijednosti. Isto tako pridonosi i osnovnoj zaštiti čovjeka i manjih zajednica. Odbor nastoji očuvati primjenu načela supsidijarnosti u donošenju odluka, a prema Ugovoru iz Lisabona ima pravo Sudu Europske unije uputiti primjedbe kada smatra da se to načelo ne poštuje.²⁹

Odbor donosi mišljenja temeljem članka 307. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, a sam postupak započinje dostavljanjem dokumenata od strane Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije ili Komisije. U područjima gdje su mišljenja Odbora obvezna, predsjednik dokumente dodjeljuje odgovornim povjerenstvima za izradu nacrtu mišljenja u traženom roku. Ako povjerenstvo u traženom roku ne može sastaviti nacrt mišljenja, Predsjedništvo može predložiti da Plenarna skupština imenuje glavnog izvjestitelja koji će nacrt mišljenja dostaviti direktno Plenarnoj skupštini. Prijedloge za izradu samoinicijativnih mišljenja mogu podnijeti Predsjedništvu najmanje tri njegova člana, povjerenstvo putem predsjedatelja ili najmanje 32 člana Odbora uz obrazloženje. Nadalje, na dnevni red plenarnog zasjedanja Odbora se mogu uvrstiti rezolucije koje se odnose na aktivnosti Europske unije, ako se bave važnim pitanjima regionalnih i lokalnih tijela te ako su od aktualnog značenja. Zahtjeve za izradu rezolucija ili njihove nacрте mogu predložiti najmanje 32 člana Odbora ili politički klub.³⁰

Za izradu nacrtu mišljenja povjerenstava određeni su rokovi, a sama rasprava ne bi se trebala održavati više od dva puta, ne računajući prvi sastanak na kojem se

²⁸ Poslovník, op. cit. pod 14), članak 49-53.

²⁹ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 34-35.

³⁰ Poslovník, op. cit. pod 14), članak 41-45.

organizira rad. Prije izrade nacrtu mišljenja svako povjerenstvo imenuje jednog, iznimno dva izvjestitelja iz redova svojih članova. Nacrti mišljenja dostavljaju se Plenarnoj skupštini na usvajanje. U usvojenim mišljenjima Odbora navode se stajališta i preporuke te prijedlozi za eventualnu promjenu dokumenata. Za donošenje mišljenja potreban je kvorum koji čini više od polovice članova povjerenstva. Dostavljaju se Europskom parlamentu, Komisiji i Vijeću Europske unije, a objavljuju se u Službenom listu Europske unije.³¹

Povjerenstva mogu osnovati radne skupine uz odobrenje Predsjedništva, a njihovo osnivanje mora biti obrazloženo. Takve radne skupine mogu imati predsjedatelja i potpredsjedatelja iz redova svojih članova, a mogu donositi i zaključke o kojima dostavljaju izvješća svojim povjerenstvima.³²

Na mišljenjima koja su bila predmet rasprave te su usvojena u pojedinačnim povjerenstvima temelji se stajalište Odbora o lokalnim i regionalnim inicijativama poduzetima u odgovoru na ta pitanja. Odbor na taj način nastoji utjecati na širu institucionalnu raspravu u Europskoj uniji, kao i na zakonodavni program i program politika, kako bi osigurao da se izazovi lokalne i regionalne razine (te odgovori na njih) razumiju i uzmu u obzir. Nadležnosti pojedinačnih povjerenstava Odbora odražavaju ključne politike Odbora, a one su pažljivo usklađene s prioritetima Komisije i Parlamenta. Sastav svakog povjerenstva odražava politički i nacionalni sastav Odbora.³³

Odbor regija trenutno može djelovati kroz šest specijaliziranih povjerenstava, koji pripremaju mišljenja u vezi sa zakonodavstvom koje predlaže Europska komisija, kao što je i prikazano u tablici br. 2.

³¹ Poslovník, op. cit. pod 14), članak 54-55., 61., 64. i 77.

³² Poslovník, op. cit. pod 14), članak 63.

³³ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstva*, 2016g., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/commissions.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Tablica 2. Specijalizirana povjerenstva Odbora regija

KRATICA	NAZIV POVJERENSTVA
CIVEX	Povjerenstvo za građanstvo, upravljanje, institucionalne i vanjske poslove
COTER	Povjerenstvo za teritorijalnu kohezijsku politiku i proračun Europske unije
ECON	Povjerenstvo za gospodarsku politiku
SECED	Povjerenstvo za socijalnu politiku, obrazovanje, zapošljavanje, istraživanje i kulturu
ENVE	Povjerenstvo za okoliš, klimatske promjene i energiju
NAT	Povjerenstvo za prirodne resurse

Izvor: izrada autora prema Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstva*, 2016g., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/commissions.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Povjerenstvo za građanstvo, upravljanje, institucionalne i vanjske poslove (CIVEX) nadležno je za pitanje slobode, sigurnosti i pravde, politike useljavanja, azila i viza, Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava, državljanstvo, decentralizaciju, upravljanje, poboljšanje zakonodavstva, poštivanje ugovora, politiku susjedstva, aktualno istočno partnerstvo, decentraliziranu suradnju, višerazinsko upravljanje, supsidijarnost i proporcionalnost, proširenje, politiku vanjskih odnosa, politiku Europske unije za Sredozemlje, međunarodne ugovore i pregovore te kontrolu granica i zaštitu od međunarodnog terorizma.³⁴ U sadašnjem 6. mandatu broji 110 članova³⁵, iz različitih političkih skupina koje djeluju unutar Odbora.

³⁴ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za građanstvo, upravljanje, institucionalne i vanjske poslove (CIVEX)*, 2016i., dostupno na <http://cor.europa.eu/HR/ACTIVITIES/COMMISSIONS/Pages/cor-commissions.aspx?comm=CIVEX>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

³⁵ European Committee of the Regions, op. cit. pod 19).

Povjerenstvo za teritorijalnu kohezijsku politiku i proračun Europske unije (COTER), sa svojih 115 članova u 6. mandatu pokriva sva pitanja vezana uz gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, strukturne fondove, prostorno planiranje, urbanu politiku, transport, pitanja vezana uz teritorijalnu suradnju, makro-regije, proračun Europske unije, ali i lokalne i regionalne financije.³⁶

Programom za 2016.,³⁷ povjerenstvo COTER, kao prioritetne politike obuhvatilo je urbanu politiku, višegodišnji financijski okvir i proračun Europske unije, prekograničnu suradnju, kohezijsku politiku, ali i ostala pitanja iz njezine nadležnosti. S ciljem poboljšanja urbane politike, povjerenstvo COTER je tijekom 2016. izradilo mišljenje³⁸ za provedbu dokumenta *EU Urban Agenda*³⁹, prema kojem se namjerava poticati i ojačati održivi, poduzetnički i društveni razvoj te inovacije u gradovima. COTER, a time i Odbor regija, zahtjeva od euroinstitucija i država članica bolju integraciju i uspostavljanje urbano-ruralnih veza, kako bi investicijski planovi bili konzistentni i odgovarajući na širem regionalnom području.

Sa svojih 109 članova, Povjerenstvo za gospodarsku politiku (ECON)⁴⁰, pokriva pitanja vezana za unutarnje tržište, međunarodnu trgovinu i carine, politiku tržišnog

³⁶ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za teritorijalnu kohezijsku politiku i proračun Europske unije (COTER)*, 2016m., dostupno na <http://cor.europa.eu/HR/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=COTER>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

³⁷ European Committee of the Regions, *Program rada za 2016. Povjerenstva za teritorijalnu kohezijsku politiku i proračun Europske unije (COTER)*, 2015., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/events/Documents/COTER/coter-2016.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Program je odobren od strane članova COTER komisije 11. prosinca 2015., a usvojen od strane Odbora regija 09. veljače 2016.

³⁸ Europski odbor regija, *Mišljenje - Konkretno mjere za provedbu Plana EU-a za gradove*, CdR 5511/2015, 2016o., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/opinions/pages/opinion-factsheet.aspx?OpinionNumber=CDR%205511/2015>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Mišljenje je usvojeno je na 117. plenarnom zasjedanju Odbora regija 07/08. travnja 2016.

³⁹ Hrvatski zavod za prostorni razvoj, *Urbana agenda za Europsku uniju*, dostupno na <http://www.hzpr.hr/default.aspx?id=53>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Provedba Agende započela je 30. svibnja 2016. potpisivanjem Amsterdamskog pakta prema kojem bi se glavni urbani izazovi današnjice provodili putem osnivanja 12 tematskih partnerstava: uključivanje migranata i izbjeglica, kvaliteta zraka, urbano siromaštvo, stanovanje, kružna ekonomija, radna mjesta i vještine u lokalnom gospodarstvu, klimatska prilagodba, energetska tranzicija, održivo korištenje zemljišta i rješenja utemeljena na prirodi, urbana mobilnost, digitalna tranzicija te inovativna i odgovorna javna nabava.

⁴⁰ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za gospodarsku politiku (ECON)*, 2016h., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=ECON>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

natjecanja i državnih potpora, politiku za malo i srednje poduzetništvo te gospodarsku i monetarnu politiku.

Povjerenstvo za socijalnu politiku, obrazovanje, zapošljavanje, istraživanje i kulturu (SEDEC) nadležno je za provođenje politike zapošljavanja, socijalnu politiku i socijalnu zaštitu, mobilnost, jednake mogućnosti svih građana Europske unije, obrazovanje i osposobljavanje, inovacije, istraživanje i tehnologiju, digitalnu agendu, informatičke tehnologije (IT), audiovizualnu industriju i medijske tehnologije, mlade i sport, kulturu i kulturne raznolikosti, višejezičnost i promicanje manjinskih jezika.⁴¹ Povjerenstvo SEDEC ima na raspolaganju 109 članova.

110 članova Povjerenstva za okoliš, klimatske promjene i energiju (ENVE), koordinira rad u politikama vezanim uz klimatske promjene, okoliš, energiju iz obnovljivi izvora, svemirsku politiku, novu energetska politiku te politiku transeuropske mreže u energetska sektoru.⁴²

Politika ribarstva, ruralnog razvoja, zajednička poljoprivredna politika, proizvodnja hrane, pomorstvo, javno zdravlje, zaštita potrošača, pitanje turizma, šumarstvo i civilna zaštita, politike su u nadležnosti 106 članova Povjerenstva za prirodne resurse (NAT).⁴³

⁴¹ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za socijalnu politiku, obrazovanje, zapošljavanje, istraživanje i kulturu (SEDEC)*, 2016l., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=SEDEC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁴² Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za okoliš, klimatske promjene i energiju (ENVE)*, 2016j., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=ENVE>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁴³ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za prirodne resurse (NAT)*, 2016k., <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=NAT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

3. ODBOR REGIJA U INSTITUCIONALNOJ STRUKTURI EUROPSKE UNIJE

Odbor regija kao svojevrsan predstavnik lokalnih i regionalnih zajednica smatra da Europska unija mora biti što bliža građanima te da bi institucije Europske unije morale djelovati samo u slučajevima kada je to nužno za ostvarivanje europskih ciljeva. Budući da 70% zakonodavstva Europske unije direktno utječe na život građana u regijama i lokalnim zajednicama, europski građani trebali bi biti uključeni u izgradnju Unije, što je i mišljenje 50% građana.⁴⁴ Izabrani predstavnici u Odboru regija morali bi njihove stavove implementirati u europsko zakonodavstvo. Odbor se zalaže za ravnopravnost svih regija, priznaje samo njihovu različitost, a ne podjelu na „velike“ i „male“ regije. Smatra da njihova različitost, u materijalnim i nematerijalnim dobrima, može doprinijeti boljoj ekonomskoj i socijalnoj razvijenosti Europe u današnjem globaliziranom svijetu.⁴⁵

Ugovorom iz Lisabona Odboru je omogućena uska suradnja sa Europskom komisijom, Vijećem Europske unije i Europskim parlamentom, kada usvaja i donosi preporuke, mišljenja o nacrtima zakonodavnih akata i predlaže nove pristupe u politikama na temelju iskustva i znanja lokalnih i regionalnih zajednica. Međuinstitucionalni odnosi i komunikacija spadaju u prioritete rada Odbora.⁴⁶

Djelovanje Odbora temelji se, na već spomenutim načelima, supsidijarnosti i blizini u smislu vezanosti građana svih razina vlasti i transparentnost u poslovanju nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti radi sudjelovanja građana u demokratskim procesima te partnerstva koje se odnosi na četiri razine upravljanja, na razinu Europske unije, nacionalnu, lokalnu i regionalnu, a znači usku suradnju za bolje upravljanje Europskom unijom⁴⁷. Pri tome je jasno vidljiva uloga povezanosti institucionalne strukture.

⁴⁴ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 43.

⁴⁵ Ibidem, str. 43.

⁴⁶ Ibidem, str. 44.

⁴⁷ Ibidem, str. 44-45.

U daljnjem radu pobliže je opisana suradnja Odbora regija s institucijama Europske unije, a posebice suradnja koja se odvija u procesu donošenja zakonskih propisa. Iako je Odbor regija samo savjetodavno tijelo, njegova izvješća, mišljenja, rezolucije, inicijative i dogovori utječu na zakonodavstvo Europske unije. Već su u prijašnjem dijelu rada navedena područja u kojima zakonodavna tijela Unije, Komisija, Vijeće Europske unije i Parlament, moraju prije donošenja zakonodavnog akta zatražiti mišljenje Odbora, a sam izostanak traženja mišljenja omogućuje Odboru podnošenje zahtjeva za poništenjem tog zakonodavnog akta pri Europskom sudu.

3.1. Suradnja s Europskom komisijom

Europska komisija izvršno je i politički neovisno tijelo Europske unije koje predlaže zakone, sporazume o politikama i promiče prepoznatljivost Unije, a članovi su povjerenici iz svake države članice. Povjerenike imenuju države članice i Parlament, a obavezni su djelovati u interesu Unije u cjelini i neovisni su od uputa nacionalnih vlada.⁴⁸ Članovi Komisije imenuju se na rok od pet godina, politički su odgovorni Parlamentu i obvezni su nazočiti sjednicama Parlamenta na kojima obrazlažu i argumentiraju politike, ali i odgovaraju na usmena i pismena pitanja zastupnika u Parlamentu.⁴⁹

I prije osnivanja Odbora regija, predstavnici regija tražili su načine komunikacije s institucijama Europske unije, ali tek Lisabonskim ugovorom predstavnici regionalnih i lokalnih samouprava imaju mogućnost utjecaja na razvoj kohezijske politike Europske unije i to putem mišljenja traženih na zahtjev Komisije, ali i samoinicijativnih mišljenja. Može se reći da Komisija koristi Odbor kao pomagača. Komisija, prije podnošenja nekog prijedloga za novi zakonodavni akt, provodi

⁴⁸ Europska komisija, Glavna uprava za komunikacije, *Politike Europske unije: Kako funkcionira Europska unija*, Luxembourg, Ured za publikacije Europske unije, 2014. Dostupno na <http://bookshop.europa.eu/hr/how-the-european-union-works-pbNA0414810/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁴⁹ Fontaine, P., *Politike Europske unije: Europa u 12 lekcija*, Europska komisija, Glavna uprava za komunikacije, Luxembourg, Ured za publikacije Europske unije, 2014., dostupno na <http://bookshop.europa.eu/hr/europa-u-12-lekcija-pbNA0213714/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

opsežno savjetovanje i može uzeti u obzir interese lokalnih i regionalnih zajednica, putem Glavne uprave za regionalnu politiku (*DG REGIO*) koju čine odbori, eksperti imenovani iz članica. Isti djeluju kao posrednici s profesionalnim i interesnim grupacijama. Komisija i Odbor dijele također informacije oko nadzora supsidijarnosti s nacionalnim i regionalnim parlamentima. U slučaju nepoštivanja načela supsidijarnosti Odbor obavještava nacionalnog zakonodavca.⁵⁰

Svaki član Komisije može imati određeni broj stručnih savjetnika koji mu pomažu u radu. Planiranje i izbor projekata provodi se nacionalnoj, regionalnoj, lokalnoj razini prema konceptu višerazinskog upravljanja koji je Odbor regija razradio još prije Lisabonskog ugovora.⁵¹ Istim mišljenjem postao je značajniji položaj regija u upravljačkoj strukturi radi bolje zaštite njihovih interesa. Implementiranjem europskog zakonodavstva u lokalne i regionalne zakone od strane lokalnih i regionalnih vlasti daje im pravo da sudjeluju u postupku donošenja odluka kako bi se dobra praksa regija i lokalnih zajednica mogla što svrsishodnije iskoristiti.⁵²

Komisija također uzima u obzir studije Odbora regija, kao što su studije koje su pokazale da države kandidatkinje u gospodarskom rastu i ukupnom ulaganju u istraživanje u razvoj znatno zaostaju u odnosu na države članice te bi trebale dati jači doprinos provedbi razvojnih ciljeva Europske unije. Prati rasprave i diskusije Odbora o ulozi lokalnih i regionalnih vlasti u procesu stabilizacije i pridruživanja čime lobira za interese lokalnih i regionalnih zajednica. Lobiranjem se može postići da određeni prijedlog uđe u koaliciju sa sličnim prijedlozima i može dovesti do rješavanja određenog pitanja u državi članici.⁵³ Svake godine podnosi izvješće Odboru o primjeni načela supsidijarnosti sukladno članku 9. Protokola 2. Nadalje, obvezna je konzultirati Odbor u svim predmetima unutar sljedećih područja: zapošljavanje i socijalna sigurnost, obrazovanje i sport, kultura, javno zdravlje, primjene

⁵⁰ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 47.

⁵¹ Riječ je o Mišljenju Odbora regija o europskom upravljanju (CdR 397/2006) koji je Europska komisija preporučila primjenjivati u europskom zakonodavstvu i koji je do stupanja na snagu Lisabonskog ugovora bio referenti dokument o europskom upravljanju – prema M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 48.

⁵² M. Rubić, op. cit. pod. 2), str. 47-48.

⁵³ Ibidem, str. 50.

transeuropskih mreža, okoliš, energetika te u pogledu gospodarske, društvene i teritorijalne kohezije, kao i kako strukturni fondovi tome doprinose.⁵⁴

3.2. Suradnja s Europskim parlamentom

Europski parlament zakonodavno je tijelo Europske unije, a čine ga zastupnici birani izravno od strane građana Europske unije s ciljem zastupanja njihovih interesa, na razdoblje od pet godina. Broj zastupnika država članica temelji se na njihovom udjelu u stanovništvu Europske unije.⁵⁵ Većina zastupnika povezana je s nacionalnom političkom strankom u zemlji podrijetla, dok se oni u Parlamentu mogu okupljati u političke klubove. Nakon održanih izbora 2014. Parlament broji 751 zastupnika.⁵⁶

Parlament ima tri uloge:⁵⁷

- zakonodavnu budući da: zajedno s Vijećem Europske unije donosi propise Europske unije na temelju prijedloga Europske komisije, donosi odluke o međunarodnim sporazumima i proširenjima, preispituje rad Komisije i poziva istu da predloži zakonodavne akte;
- nadzornu gdje provodi demokratski nadzor nad svim institucijama Europske unije, bira predsjednika Komisije i odobrava Komisiju kao tijelo, a može i podnijeti prijedlog za izglasavanje nepovjerenja Komisiji (što rezultira njezinom obvezom na podnošenje ostavke), odobrava izvršenje proračuna Europske unije, razmatra predstavke građana i pokreće istrage, raspravlja o monetarnoj politici s Europskom središnjom bankom, promatra izbore te postavlja pitanja Komisiji i Vijeću Europske unije;
- proračunsku gdje zajedno s Vijećem Europske unije odlučuje o proračunu Europske unije te odobrava dugoročni proračun.

⁵⁴ Ibidem, str. 51.

⁵⁵ Europska komisija, op. cit. pod 48), str. 9.

⁵⁶ Europska unija, *Europski parlament*, 2016., dostupno na https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁵⁷ Loc. cit.

Parlament usko surađuje s Odborom regija u okviru donošenja zakonodavnog akta čiji se nacrt na prijedlog Komisije istovremeno dostavlja na mišljenje Vijeću Europske unije, Parlamentu i Odboru. Parlament i Odbor regija predstavljaju interese građana Europske unije te je prilikom donošenja zakonodavnih akata moguć utjecaj na nacionalnoj razini koji se ostvaruje putem nacionalnih predstavnika u internim radnim skupinama prema političkoj pripadnosti u Parlamentu i Odboru. Naime, zastupnici u Parlamentu grupiraju se prema političkoj pripadnosti, a ne nacionalnoj. Kao i u Odboru regija, dominiraju političke grupe EPP i PES koje naizmjenice kandidiraju predsjednika Odbora regija i koje utvrđuju njegove smjernice za rad. Budući da članovi Odbora ujedno ne mogu biti i članovi Parlamenta zbog političke odgovornosti prema zajednici kojoj pripadaju, mogu lobiranjem s istim političkim skupinama u Parlamentu ostvariti bitan utjecaj na oblikovanje zakonodavstva Europske unije. Značajan utjecaj imaju i političke skupine ALDE i EA. Dok ALDE ističe početne ideje Europske unije: slobodu, sigurnost, napredak i nadu za siromašne, EA se zalaže za rast i zapošljavanje, ruralni razvoj te povezanost svih segmenata društva.⁵⁸

Suradnja Parlamenta i Odbora očituje se i u činjenici da Odbor djeluje kao pomoćni dom Parlamentu. Naime, nacionalni parlamenti obavezni su se savjetovati s regionalnim parlamentima „kada je to potrebno“, dok je prema Lisabonskom ugovoru savjetovanje Parlamenta s Odborom obvezno u pitanjima koja su važna za regije i gradove i u područjima prekogranične suradnje. Također, Parlament se može s Odborom savjetovati i u ostalim pitanjima kada to smatra potrebnim. Radi što bolje suradnje između Odbora i Parlamenta, unutar Parlamenta postoji Odbor za regionalni razvoj (REGI) koji predlaže reforme⁵⁹, koji je odgovoran je za regionalnu i kohezijsku politiku Europske unije, ali i za procjenu učinaka ostalih politika Unije na gospodarsku i društvenu koheziju te na usklađivanje strukturnih instrumenata Unije.⁶⁰ Kao primjer suradnje Odbora regije, odnosno povjerenstva COTER i Odbora za

⁵⁸ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 54.

⁵⁹ Ibidem, str. 55.

⁶⁰ Klub zastupnika EPP-a u Europskom parlamentu, *Regionalni razvoj - informacije*, dostupno na <http://www.eppgroup.eu/hr/regionalni-razvoj>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

regionalni razvoj može se istaknuti zajedničko organiziranje javne rasprave u Europskom parlamentu o provedbi Urbane agende Europske unije pod nazivom „*Prema Amsterdamskom sporazumu*“ kojom se poziva na što veću uključenost gradova u proces donošenja odluka budući da više od 70% europskog stanovništva živi u gradovima.⁶¹

Značajna je i uloga Parlamenta u sastavljanju povjerenstava unutar Odbora regija, podržavanje akcija Odbora i preporuka članovima za snažnije uključivanje regionalnih i lokalnih organa vlasti u razvojne politike Europske unije.⁶²

3.3. Suradnja s Vijećem Europske unije

Vijeće Europske unije⁶³ jedno je od tijela Europske unije za donošenje odluka.⁶⁴ Sastoji se od ministara svake zemlje članice. Rad je organiziran od strane predsjedništva koje naizmjenice obnašaju države članice u razdobljima od šest mjeseci. Vijeće na svojim sastancima raspravlja o zakonima i odlukama, a koji će ministar prisustvovati sastancima ovisi o temi koja je na dnevnom redu (vanjska politika, poljoprivreda, industrija, promet, zaštita okoliša, obrazovanje, kultura i sport itd.).⁶⁵

Vijeće, na temelju prijedloga država članica, imenuje članove Odbora i njihove zamjenike na petogodišnji mandat.⁶⁶ Odbor regija je za strateški cilj utvrdio strategiju Vijeća za reformu gospodarstva, kojoj je svrha dovršiti izgradnju jedinstvenog unutarnjeg tržišta i pretvoriti Europsku uniju u najkonkurentnije gospodarstvo na svijetu temeljeno na znanju.⁶⁷

⁶¹ Grad Zagreb, *Grad Zagreb primjer za dobro rješenje socijalno uključivog grada*, 2016., dostupno na <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=90245>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁶² M. Rubić, op. cit. pod 2, str. 55.

⁶³ Poznato i pod nazivom Vijeće ministara.

⁶⁴ Drugi ključni akter u procesu donošenja odluka Europske unije je Europski parlament.

⁶⁵ Vijeće Europske unije, *Ukratko o Europskom vijeću i Vijeću*, 2014., dostupno na <http://www.consilium.europa.eu/hr/documents-publications/publications/2014/european-council-council-nutshell/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁶⁶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije, op. cit. pod 13), članak 305.

⁶⁷ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 56.

Kako predstavnici regija i gradova ne mogu izlagati potrebe svojih zajednica, a niti prisustvovati sjednicama Vijeća, Odbor regija angažira stručnjake za određena pitanja i te informacije koje mogu utjecati na donošenje odluke prosljeđuje Vijeću. Preporuke Odbora ulaze u razne dokumente. Vijeće posebice mora razmotriti prijedloge koji se odnose na regionalnu politiku, okoliš i obrazovanje. Mišljenja Vijeće mora zatražiti od Odbora u djelatnostima važnim za razvojne interese Europske unije: politiku zapošljavanja, socijalnu politiku, zaštitu okoliša, poduzetništva i promet. Naime, Lisabonskim ugovorom utvrđena je obveza Vijeća traženja mišljenja Odbora jer odluke mogu biti od regionalnog i lokalnog interesa, a time i neposredni odraz na te razine. S druge strane, Odbor svoje akcije temelji na uvjerenju da će se suradnja između europskih naroda unutar Europske unije prije ostvariti ako se gradi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Tom politikom Odbor postaje sve značajniji u bržem razvoju manje razvijenih regija država članica, ali i država koje nisu članice, a nalaze se u okruženju.⁶⁸

Značajno je i lobiranje od strane Odbora prema Vijeću, a koje je vidljivo u angažiranju stručnjaka od strane članova Odbora po određenim pitanjima kada žele utjecati na donošenje odluka. Studije izrađuju profesori ili grupa stručnjaka svjetski poznatih sveučilišta, a iste služe kao referentni okvir za prijedlog zakonodavnih akata.⁶⁹

3.3. Suradnja sa Sudom Europske unije

Sud Europske unije sastoji se od 28 sudaca, jednog iz svake države članice, a pomaže mu devet „neovisnih odvjetnika“ koji iznose obrazložena mišljenja o predmetima predanim sudu. Imenuju ih vlade država članica na mandat od šest godina, a predsjednika suda biraju sami suci na mandat od tri godine. Može zasjedati u punom sastavu, u velikom vijeću od 15 sudaca ili u vijeću od pet ili tri suca ovisno o složenosti i važnosti predmeta. Osigurava tumačenje i primjenu zakonodavstva Europske unije na isti način u svakoj državi članici. U tu svrhu provjerava zakonitost djelovanja institucija Europske unije, osigurava ispunjavanje obveza članica, ali i

⁶⁸ Ibidem, str. 56-57.

⁶⁹ M. Rubić, op. cit. pod 11)

tumači pravo Unije na zahtjev nacionalnih sudova. Također, ima ovlast rješavati pravne sporove između država članica, institucija Unije, poduzeća i pojedinaca.⁷⁰

Osiguranje političko pravne zaštite nacionalnog identiteta regija i lokalnih zajednica također je jedna od uloga Europskog suda, budući da država sve više gubi svoju središnju ulogu. Pomoć je osigurana od strane Odbora regija sa svojom sve istaknutijom ulogom u očuvanju europskih vrijednosti regija i gradova. Odbor kao čuvar supsidijarnosti preporučuje sudu da uređuje odnose između država članica i njihovih nižih razina vlasti, dok Sud s druge strane održava ravnotežu između institucija; svaka institucija obavlja svoje nadležnosti bez uplitanja u nadležnost drugih institucija. Odbor regija može pokrenuti postupak tužbe kod Europskog suda zbog povrede nadležnosti načela supsidijarnosti zakonodavnim aktom koji rezultira negativnim učincima prema trećima i zatražiti poništenje i to slučajevima kada pri donošenju takvog zakonodavnog akta nije zatraženo mišljenje Odbora, a isto je bilo potrebno zatražiti sukladno članku 8. Protokola 2.⁷¹

Kao što Europski sud prethodno odlučuje o tumačenju ugovora, o valjanosti i tumačenju akata institucija i tijela, ureda i agencija Europske unije, tako je nadležan i za odlučivanje o mišljenjima Odbora regija, budući da to može proizvesti pravne učinke prema trećim osobama.⁷²

⁷⁰ F. Pascal, op. cit. pod 49)

⁷¹ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 58-60.

⁷² M. Rubić, op. cit. pod 11)

4. MEĐUREGIONALNE SKUPINE

Integracija Europe jedna je od politika koju podupire Odbor regija, a provodi se uz suradnju predstavnika regija koji se okupljaju u mreže regija, dok makroregije obuhvaćaju dijelove teritorija najmanje dviju država.

*„Međuregionalne skupine platforma su koje na dobrovoljnoj osnovi okupljanju članove i zamjenske članove Europskog odbora regija. Promiču razmjenu mišljenja, a time i stvaranje ideja kojim bi se mogla obogatiti suradnja lokalnih i regionalnih vlasti u državama članicama, ali i šire.“*⁷³ Osnivanje međuregionalnih skupina omogućeno je člankom 10. Pravilnika o radu Odbora.⁷⁴ Njihovo osnivanje započinje prijedlogom najmanje deset punopravnih članova Odbora koji pripadaju:⁷⁵

- najmanje četirima nacionalnim izaslanstvima ili
- skupini regija koje surađuju na temelju sporazuma o promicanju prekogranične suradnje.

Prijedlog se podnosi Predsjedništvu Odbora, a sam prijedlog mora sadržavati okvirni program rada i aktivnosti kojima će se međuregionalne skupine baviti. Ciljevi osnivanja međuregionalnih skupina propisani su Odlukom o osnivanju, a moraju doprinositi ciljevima Europske unije, njihovo osnivanje mora biti u skladu s institucionalnom ulogom Odbora, a time i ponuditi dodanu vrijednost za rad njegovih organa, mora čuvati ugled Odbora, poštovati načela u ugovorima Europske unije, a posebno Povelju o njezinim temeljnim pravima.

Međuregionalne skupine svoj posao obavljaju samostalno, a radom upravlja tajništvo koje je izvan strukture Odbora. Izvještaj o radu podnose svake dvije i pol

⁷³ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Odnosi s dionicima - Međuregionalne skupine*, 2016f., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/interregionalgroups/Pages/interregional-groups.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁷⁴ Poslovnik, op. cit. pod 14)

⁷⁵ Odluka Odbora regija, European Committee of the Regions, *Decision No 0009/2010 on interregional groups at the Committee of the Regions*, CdR 321/2010, 2011., čl. 1., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/interregionalgroups/Pages/interregional-groups.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

godine Predsjedništvu Odbora koje se ujedno obavještava i o promjenama u međuregionalnim skupinama od strane predsjednika međuregionalne skupine.⁷⁶

Od stupanja na snagu odluke o međuregionalnim skupinama, Predsjedništvo je odobrilo osnivanje njih 11, a trenutno su aktivne:⁷⁷

- Jadransko-jonska regija osnovana u siječnju 2013.
- Alpska makroregija osnovana u lipnju 2014.
- Baltička makroregija osnovana u veljači 2008.
- Međuregionalna skupina za Prekograničnu suradnju osnovana u srpnju 2015.
- Međuregionalna skupina za budućnost automobilske industrije osnovana 2009.
- Međuregionalna skupina za zdravlje osnovana u studenom 2010.
- Međuregionalna skupina otočnih regija
- Međuregionalna skupina za manje razvijene regije osnovana u ožujku 2015.
- Međuregionalna skupina „*North Sea-La Manche*“ osnovana u siječnju 2009.
- Međuregionalna skupina „Regije zakonodavne vlasti“ osnovana u lipnju 2007. i
- Međuregionalna skupina „*Saar-Lor-Lux*“ osnovana u lipnju 2007.

Neke od naprijed navedenih međuregionalnih skupina, Jadransko-jonska, Alpska, Baltička makroregija, svoje aktivnosti temelje na makroregionalnim strategijama usvojenim od strane Europskog vijeća radi jačanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije između država članica i trećih zemalja koje se nalaze u okruženju⁷⁸, a njihov rad pobliže je opisan u nastavku teksta.

Jadransko-jonska makroregija obuhvaća četiri članice Europske unije: Hrvatsku, Sloveniju, Italiju i Grčku te četiri susjedne zemlje: Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Srbiju i Albaniju. Sama strategija počiva na četiri stupa; „plavi rast“ koji se odnosi na poticanje održivog gospodarskog razvoja, otvaranje radnih mjesta i stvaranja poslovnih prilika u plavom gospodarstvu, uključujući ribarstvo i akvakulturu;

⁷⁶ Ibidem, članak 1. dodatka 1. Odluke i članak 3. Odluke

⁷⁷ Europski odbor regija, op. cit. pod 73)

⁷⁸ Ibidem

„povezivanje regija“ koje obuhvaća poboljšanje prometne i energetske povezanosti; „kvaliteta okoliša“ obuhvaća održavanje dobrog stanja okoliša, očuvanje zaštićenih područja i ekološki značajnih područja i „održivi turizam“ koji se odnosi na razvijanje punog potencijala Regije u smislu inovativnog, održivog i odgovornog turizma, gdje bi diversifikacija turističkih proizvoda i usluga zajedno s rješavanjem pitanja sezonalnosti trebalo dovesti do boljeg poslovanja i stvaranja novih radnih mjesta.⁷⁹

Pet država članica Europske unije: Austrija, Francuska, Njemačka, Italija i Slovenija te nečlanice Lihtenštaj i Švicarska čine Alpsku makroregiju,⁸⁰ jednu od najvećih ekonomskih i proizvodnih područja Europe s oko 70 milijuna ljudi, a ujedno i atraktivnu turističku destinaciju sa milijun gostiju svake godine. Zbog navedenih činjenica suočava se s mnogobrojnim izazovima: ekonomskom globalizacijom koja zahtijeva konkurentnost i inovativnost; demografskim starenjem i sve većim migracijama; klimatskim promjenama i njezinim utjecajima na okoliš, biološku raznolikost te velikom energetske potrošnjom. Kao dodana vrijednost Alpske regije očituje se bolja povezanosti gradskih, peri-planinskih i planinskih područja. Strategija za alpsku makroregiju usmjerena je na konkurentnost i inovacije, ekološku mobilnost i održivo upravljanje energijom, prirodnim i kulturnim resursima.⁸¹

Baltička makroregija obuhvaća devet zemlja koje okružuju Baltičko more, 8 zemalja država članica i Rusiju. Zbog velike nejednakosti unutar regije osnovana je s ciljem povećanja rasta, zaposlenosti i boljeg gospodarskog razvoja radi poboljšanja konkurentnosti, koja bi se odrazila i na cijelu Europsku uniju.⁸²

⁷⁹ Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, *Strategija Europske unije za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR)*, 2015., dostupno na <http://www.mvep.hr/files/file/2015/150922-11-strategija-eu-za-jadransku-i-jonsku-regiju.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁸⁰ eRegion-Alpine, *Brdo - Zajednička izjava o Strategiji Europske unije za alpsku regiju (EUSALP)*, 2016., dostupno na <http://eregion.eu/eregions/alpine/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁸¹ Europska komisija, *Strategija Europske unije za alpsku regiju*, 2016., http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/alpine/#3, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁸² M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 124-126.

4.1. Kontrolna platforma

Kontrolna platforma mreža je europskih gradova i regija kojom se omogućuje utjecaj lokalnih i regionalnih vlasti na europsku razvojnu strategiju. Rad lokalnih i regionalnih institucija stavljen je u prvi plan zajedničke regionalne, a time i razvojne politike. Odbor regija, kao osnivač Kontrolne platforme, godišnje podnosi Komisiji, Parlamentu i Vijeću istraživanja provedena od strane ove skupine. Svrha osnivanja Kontrolne platforme je uspostavljenje partnerstva i solidarnosti za zajedničko odlučivanje svih razina vlasti, a fokusirana je na omogućavanje snažnijeg i dugotrajnijeg rasta i kreiranja više kvalitetnih poslova.⁸³

Do uspostave sadašnje Kontrolne platforme za praćenje strategije Europa 2020., a koja je na snazi od 2010. godine, bila je na snazi Platforma za praćenje Lisabonske strategije. U okviru sadašnje platforme povezano je 177 jedinica lokalne i regionalne samouprave iz svih država članica Europske unije, s točno određenim ciljevima:⁸⁴

- uključiti lokalne i regionalne vlasti kako bi se osigurala bolja provedba politika povezanih s ciljevima strategije Europa 2020,
- analizirati razvoj odnosa između strategije Europa 2020. i kohezijske politike,
- poticati jasniju teritorijalnu diferencijaciju ciljeva politike u okviru Europskog semestra, uključujući sve razine vlasti (europsku, nacionalnu, lokalnu),
- pratiti uključenost lokalne i regionalne razine u postupak Europskog semestra, posebice pri izradi nacionalnih programa reformi u svakoj državi članici i pri provedbi preporuka za pojedine zemlje,
- nadzirati aktivnosti praćenja i utvrđivati prepreke s kojima se lokalne i regionalne vlasti susreću u provedbi strategije Europa 2020. i preporuka za pojedine države,
- poticati razmjenu informacija, iskustava i najboljih praksi.

⁸³ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Mreže - O mrežama*, 2016d., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/networks/Pages/about-networks.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁸⁴ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Mreže - Platforma za praćenje strategije Europa 2020*, 2016e., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/networks/Pages/europe-2020-monitoring-platform.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

S druge strane, Platforma svojim članovima nudi: istraživanja i savjetovanja o prioritetima političkih pitanja strategije Europa 2020. te rezultate tog rada ugrađuje u nacрте mišljenja Odbora regija ili u njihovo praćenje; jednom godišnje organizira *Teritorijalni dijalog* na kojem politički predstavnici i članovi raspravljaju s predstavnicima Europske komisije i predsjedništva Vijeća o rezultatima praćenja u okviru Platforme; organizira radionice na kojima se raspravlja o političkim pitanjima vezanim za provedbu i praćenje strategije Europa 2020.; sustavno ažurira internetsku stranicu i e-biltene *EUROPE2020 Brief* koji sadrže osnovne dokumente o konceptu i provedbi strategije Europa 2020., o aktivnostima i planiranim događajima u okviru Platforme te dijelove s ograničenim pristupom u kojima članovi mogu razmjenjivati informacije o određenim pitanjima, surađivati u izradi dokumenata i pripremati sastanke.⁸⁵

Platforma za praćenje strategije Europa 2020. ima Upravljački odbor i političkog koordinatora koji usmjeravaju program rada Platforme te izvješćuju Predsjedništvo i druge institucije o njezinu radu.⁸⁶

4.2. Skupina za kontrolu primjene supsidijarnosti

Definicija načela supsidijarnosti prema Lisabonskom ugovoru znači raspodjelu nadležnosti između Unije i članica. Nadležnosti Europske unije navode se člancima 3. i 6. UFEU, nadležnosti koje dijele Unija i članice u članku 4., a nadležnosti koje ostaju članicama u članku 2./1 UFEU-a.⁸⁷ Supsidijarnost u funkcioniranju demokratskog društva vezana je za opće dobro, a kao načelo (koje uređuje Unija) povezano je s višerazinskim upravljanjem i odlučivanjem te odražava sustav zajedničkog vladanja na četiri razine: europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj.

⁸⁵ European Committee of the Regions, *Europe 2020 Monitoring Platform, About the Platform - What is the EUROPE2020MP?*, 2016b., dostupno na <https://portal.cor.europa.eu/europe2020/Knowledge/Pages/BecomeaMember.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁸⁶ European Committee of the Regions, op. cit. pod 84)

⁸⁷ Ugovor o funkcioniranju Europske unije, op. cit. pod 13)

Načelo supsidijarnosti definirano je odredbama članka 5. Ugovora o Europskoj uniji (i odredbama Lisabonskog ugovora):⁸⁸

„1. Granice nadležnosti Unije uređene su načelom dodjeljivanja. Ostvarivanje nadležnosti Unije uređeno je načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti.

2. U skladu s načelom dodjeljivanja, Unija djeluje samo u granicama nadležnosti koje su joj države članice Ugovorima dale kako bi postigla u njima utvrđene ciljeve. Nadležnosti koje Ugovorima nisu dane Uniji, zadržavaju države članice.

3. U skladu s načelom supsidijarnosti, u područjima koja nisu u njezinoj isključivoj nadležnosti, Unija djeluje samo ako i u mjeri u kojoj države članice ne mogu na zadovoljavajući način postići ciljeve koji su sadržani u predloženim mjerama, bilo na središnjoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, a koji se mogu, zbog opsega ili učinka koji proizlazi iz predložene mjere, na bolji način postići na razini Unije. Institucije Unije načelo supsidijarnosti primjenjuju kako je to utvrđeno Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Nacionalni parlamenti osiguravaju usklađenost s načelom supsidijarnosti u skladu s postupkom utvrđenim tim protokolom.

4. U skladu s načelom proporcionalnosti, sadržaj i oblik mjere koju poduzima Unija ne smije prelaziti ono što je prijeko potrebno za postizanje ciljeva Ugovora. Institucije Unije načelo proporcionalnosti primjenjuju na način utvrđen Protokolom o primjeni načela supsidijarnosti i proporcionalnosti.“

Pitanje supsidijarnosti predstavlja prioritetno pitanje za Odbor regija od samog početka rada, a formalizirano je stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora kada je Odboru dano pravo pokretanja postupka zbog povrede načela supsidijarnosti pred Sudom pravde Europske unije u roku od 2 mjeseca od saznanja.⁸⁹ Drugim riječima, činjenica da su regije usvojile svoja zakonodavstva u zakonodavstva Europske unije daje Odboru pravo sudjelovanja u postupku donošenja zakonodavnih akata kako bi se zaštitili interesi regija i lokalnih zajednica, bilo putem davanja samoinicijativnih

⁸⁸ Službeni list Europske unije, *Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije*, C 202/01, 2016b., dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=HR>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁸⁹ Iako je Odbor i 1997. u svojem mišljenju CdR 23/1997 izrazio ambicije za „čuvara“ supsidijarnosti, da pred Sudom Europske unije pokrene postupak, isto mu je omogućeno tek stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora, prema M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 44.

mišljenja ili davanjem mišljenja na traženje Europske komisije, Parlamenta ili Vijeća, kao što je i propisano člankom 307. stavak 2. UFEU.⁹⁰ Ukoliko zakonodavni akt nije spojiv s načelom supsidijarnosti, Odbor podnosi zahtjev za njegovim poništenjem.⁹¹

Poradi lakšeg praćenja primjene načela supsidijarnosti Odbor osniva Skupinu za kontrolu primjene načela supsidijarnosti (SMN) koja kontrolira primjenu supsidijarnosti i nudi pomoć u ostvarivanju nadležnosti Europske unije, ali i daje savjete kako izbjeći pretjerano reguliranje. Organiziranjem savjetovanja o dokumentima i preporukama politike Europske unije pomaže u komuniciranju regionalne i lokalne vlasti s Odborom. Polazeći od pretpostavke da se nacionalne vlade teško nose sa sve većom globalizacijom, prioritet primjene supsidijarnosti stavlja na tržišne interese koji imaju presudan utjecaj na razvoj svake države.⁹² Skupina je na kraju 2015. imala 150 partnera među kojima su regionalni parlamenti, regionalne vlade, gradovi, općine, udruge i drugi sudionici. Svoju aktivnost dodatno je ojačala dodjeljivanjem praćenja supsidijarnosti Povjerenstvu CIVEX koji blisko surađuje sa svim povjerenstvima, a također se oslanja na rad SMN-a, njezine Upravljačke skupine za supsidijarnost (SSG) i Stručne skupine za supsidijarnost (SEG).⁹³

Odbor regija, također, organizira i međuinstitucijske konferencije o supsidijarnosti na kojima raspravlja o svim relevantnim razinama upravljanja te donosi godišnje izvješće o supsidijarnosti, kao i program rada za iduću godinu.⁹⁴

⁹⁰ Ugovor o funkcioniranju Europske unije, op.cit. pod 13)

⁹¹ M. Rubić, „Provjera poštivanja načela supsidijarnosti u procesu donošenja odluka na europskoj razini“, *Pravni vjesnik*, vol. 30, br. 3-4, 2014., str. 233. Dostupno na <http://hrcak.srce.hr/134255>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁹² M. Rubić, op. cit. pod 11), str. 965.-966.

⁹³ Subsidiarity Network, *Sažetak godišnjeg izvještaja o supsidijarnosti za 2015.*, 2016., dostupno na <https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/news/Pages/New-documents-adopted-during-CoR-Bureau-on-6th-of-April.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁹⁴ Zaključak autora temeljem korištenja izvora pod 93)

4.3. Europska grupacija za teritorijalnu suradnju

Europska grupacija za teritorijalnu suradnju⁹⁵ instrument je kojim se olakšava prekogranična, transnacionalna ili međuregionalna suradnja, uspostavljen 2006. od strane Parlamenta i Vijeća uz političku potporu Odbora regija.⁹⁶ Osnovati je mogu partneri sa sjedištem u najmanje dvije države članice koje pripadaju jednoj ili više kategorija: države članice, regionalne vlasti, lokalne vlasti, javno pravna tijela ili udruženja sastavljena od tijela koja pripadaju jednoj ili više od navedenih kategorija. Konvencijom se određuju zadaće, trajanje i uvjeti za prestanak djelovanja grupacije za teritorijalnu suradnju, a također se na temelju konvencije donose statuti. Njima se uređuje svrha, zadaće, odnosi između članova, naziv grupacije i sjedište, tijela, način rada i ovlasti članova, postupak donošenja odluka, radni jezik, upravljanje osobljem, mehanizmi financijskog doprinosa članova te primjenjivi računovodstveni i proračunski propisi. Opseg aktivnosti ograničen je na područje suradnje koje članovi izaberu, dok se na tumačenje i provedbu konvencije primjenjuje pravo države članice u kojoj se nalazi sjedište grupacije.⁹⁷

Uredbom Parlamenta i Vijeća iz 2006., Europske grupacije za teritorijalnu suradnju konstituirane su kao pravne osobe te su kao takve upisane u Registar koji vodi Odbor regija.⁹⁸

Stvaranje Europske grupacije za teritorijalnu suradnju njezinim članovima donosi mnoge prednosti, kao što su:⁹⁹

⁹⁵ Europske grupacije za teritorijalnu suradnju osnovane su *Uredbom (EZ) br. 1082/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskoj grupaciji za teritorijalnu suradnju (EGTS)*, koja je objavljena u Službenom listu Europske unije, L 210/19, 2006c. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1483032364004&uri=CELEX:32006R1082>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Izmijenjena je *Uredbom (EU) br. 1302/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1082/2006 o Europskoj grupaciji za teritorijalnu suradnju (EGTS) u vezi s pojašnjenjem, pojednostavljenjem i poboljšanjem osnivanja i funkcioniranja takvih grupacija*, koja je objavljena u Službenom listu Europske unije, L 347/2013, 2013. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1483032657247&uri=CELEX:32013R1302>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

⁹⁶ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 150.

⁹⁷ Ibidem, str. 151.

⁹⁸ Ibidem, str. 152.

- *omogućava im stvaranje jedinstvene pravne osobe i uporabu jedinstvenog niza pravila za provedbu zajedničkih inicijativa u dvjema državama članicama ili u više njih;*
- *zainteresiranim stranama u dvjema državama članicama ili više njih omogućava suradnju u zajedničkim inicijativama bez potpisivanja međunarodnog sporazuma koji bi nacionalni parlamenti morali ratificirati;*
- *državama članicama omogućava se da se zajedno i neposredno prijavljuju na pozive za dostavu prijedloga u okviru teritorijalnih programa Europske unije te da djeluju kao jedinstveno upravljačko tijelo.*

Cilj Europske grupacije za teritorijalnu suradnju je olakšati i promicati prekograničnu, transnacionalnu i međuregionalnu suradnju država članica ili njihovih regionalnih i lokalnih vlasti, dok zadaci mogu uključivati provedbu programa koje sufinancira Europska unija ili druge projekte prekogranične suradnje koji mogu ili ne moraju biti financirani sredstvima Europske unije. Neki od primjera zadataka uključuju:¹⁰⁰

- *vođenje prekogranične prometne infrastrukture ili bolnica;*
- *provedbu prekograničnih razvojnih projekata ili upravljanje njima;*
- *razmjenu iskustva i dobrih primjera iz prakse;*
- *upravljanje zajedničkim prekograničnim programima kojima se mogu financirati projekti od zajedničkog interesa za partnere u okviru grupacije.*

Odbor regija daje i posvećuje veliku pažnju Europskim grupacijama za teritorijalnu suradnju, a o čemu je i donio mišljenje u kojem podupire ciljeve grupacija i integriranje Europe regionalnom suradnjom, podupire osnivanje grupacija u državama, odnosno inzistira da države članice u svoje zakonodavstvo uvrste Uredbu o Europskoj grupaciji za teritorijalnu suradnju radi što bolje suradnje regija i gradova

⁹⁹ Europski parlament, *Informativni članci o Europskoj uniji - Europska grupacija za teritorijalnu suradnju (EGTS)*, 2016a., dostupno na http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.1.10.html, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁰⁰ Ibidem

u oblikovanju regionalne suradnje. Uz višerazinsko upravljanje, Europska grupacija za teritorijalnu suradnju je također glavni prioritet. Odbor je zajedno s Europskom grupacijom za teritorijalnu suradnju osnovao zajedničku savjetodavnu ekspertnu skupinu praktičara i svih institucija uključenih u teritorijalnu suradnju, koja svoja mišljenja promovira u europskim politikama te dijeli znanja s vanjskim suradnicima, poduzetnicima i ulagačima.¹⁰¹

Neke od najuspješnijih Europskih grupacija za teritorijalnu suradnju nastale su na području Francuske i Belgije, a odnose se na poslovnu suradnju u prekograničnoj suradnji za zapošljavanje, prijevozu, prostornom planiranju i razvoju kulture; grupacija za teritorijalnu suradnju Mađarske i Slovačke uključuje 20 zajedničkih projekata neovisno o sredstvima iz europskih fondova; španjolsko-portugalska grupacija trebala bi poboljšati gospodarskih razvoj i sl.¹⁰²

4.4. Sporazum gradonačelnika

Sporazum gradonačelnika inicijativa je pokrenuta 2008. od strane Europske komisije nakon usvojenog Paketa mjera za klimu i energiju do 2020., a s ciljem razvoja akcijskih planova i usmjeravanja ulaganja u mjere za ublažavanje klimatskih promjena. Europska komisija je time odobrila i podržala napore lokalnih vlasti u implementaciji politike održive energije. Sporazum djeluje po principu odozdo prema gore i uspio je mobilizirati veliki broj lokalnih i regionalnih vlasti.¹⁰³

Sporazum gradonačelnika se, 15. listopada 2015., spaja s inicijativom *Mayors Adapt*, koja je pokrenuta 2014. i oslanja se na isti model te poziva gradove na politički angažman i poduzimanje mjera za pripremu za nadolazeće klimatske promjene, a nastavlja djelovati pod imenom Sporazum gradonačelnika za klimu i

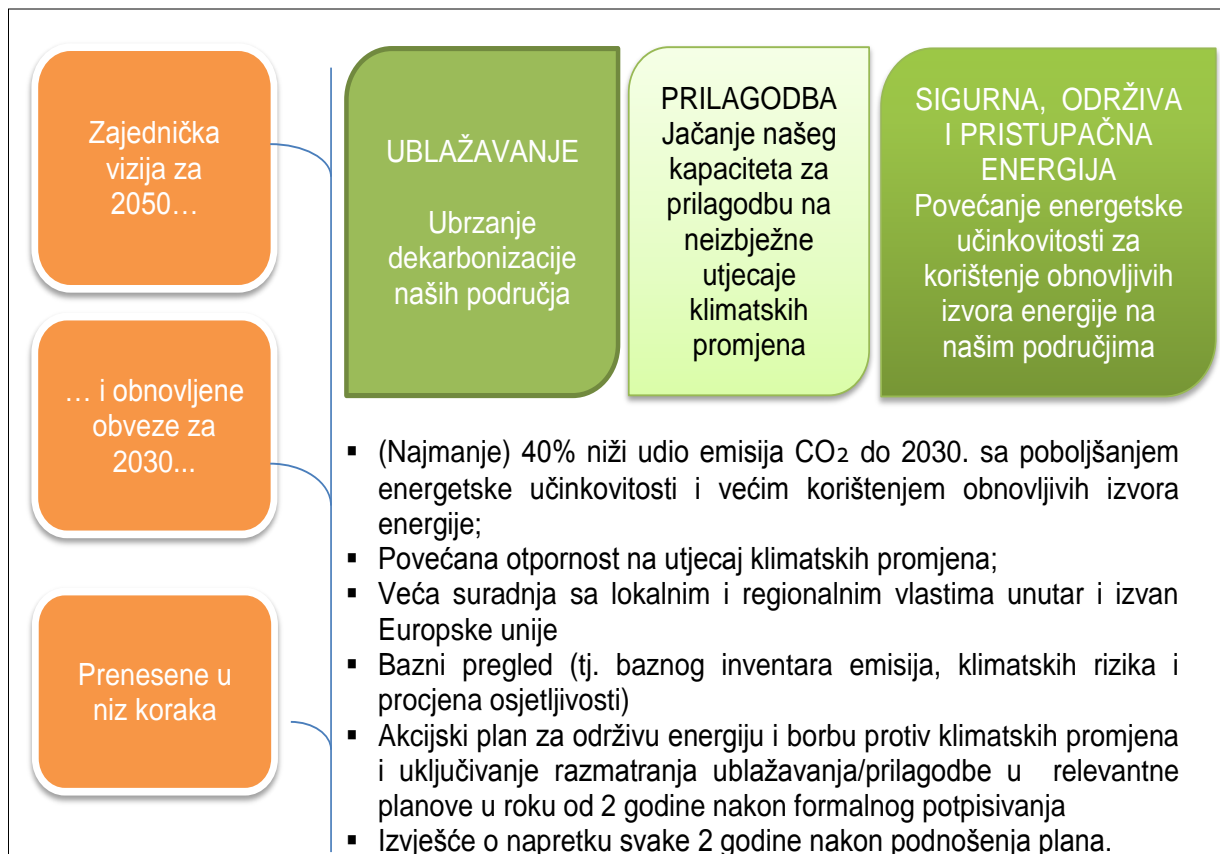
¹⁰¹ M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 154-155.

¹⁰² M. Rubić, op. cit. pod 2), str. 151-152.

¹⁰³ Ured Sporazuma gradonačelnika, *Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju*, 2016a., dostupno na http://www.sporazumgradonacelnika.eu/about/covenant-of-mayors_hr.html, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

energiju, s novim ciljevima, koji su usvojeni do 2030., odnosno do 2050., kao što je i prikazano slikom br. 1 u nastavku rada.

Slika 1. Stupovi Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju

Prema održivijoj, atraktivnijoj, prikladnijoj, otpornijoj i energetske učinkovitijoj lokalnoj vlasti

Izvor: slobodni prijevod autora prema slici: Ured Sporazuma gradonačelnika, *Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju*, 2016a., dostupno na http://www.sporazumgradonacelnika.eu/about/covenant-of-mayors_hr.html, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Novi, integrirani Sporazum gradonačelnika ujedinjuje tisuće lokalnih i regionalnih vlasti koje se dobrovoljno posvećuju provedbi klimatskih i energetske ciljeva, ali i usvajanju integriranog pristupa ublažavanja i prilagođavanja na klimatske

promjene. Novi potpisnici sporazuma obvezuju se smanjiti emisiju CO₂ za 40% do 2030.¹⁰⁴

Odbor regija podupire Sporazum gradonačelnika još od njegovog osnivanja, a što je vidljivo i iz njegovih mnogobrojnih mišljenja. Smatra da Sporazum postiže veliki uspjeh u mobiliziranju lokalnih i regionalnih vlasti po pitanjima koja se odnose na klimu i energiju. U svom posljednjem mišljenju, Budućnost Sporazuma gradonačelnika¹⁰⁵, Odbor regija daje preporuke kako bi naglasak u okviru zadanih ciljeva trebalo staviti na poboljšanje energetske učinkovitosti javnih zgrada, modernizaciju javne rasvjete i razvoj gradskog prijevoza čime bi se dodatno do 2020. smanjila emisija CO₂ za 44%, odnosno potrošnja energije za 20% te da bi u ciljeve trebalo uvrstiti održivo korištenje resursa. Zahtijeva da Europska komisija i dalje financijski omogući nastavak rada Sporazuma na način da osigura samostalni upravni proračun za Sporazum gradonačelnika, ali i da 2030. odredi kao srednjoročni rok, a 2050. kao rok za dugoročne ciljeve. Sporazum gradonačelnika ne ograničava se samo na gradove i regije unutar Europske unije; inicijativi su svojevremeno pristupile i lokalne vlasti iz više od 50 zemalja svijeta. U istom mišljenju, Odbor regija smatra da bi regije i lokalne vlasti koje su već stekle određeno iskustvo na području Sporazuma mogle imati ulogu mentora za nove članove inicijative. U zaključku, Odbor regija dodaje da Sporazum predstavlja jedan od instrumenata koji bi mogao pomoći Europskoj uniji da se približi svojim građanima te da će i dalje putem svojim posebnih instrumenata nastaviti davati institucionalnu potporu inicijativi, ali i poticati na daljnje pridruživanje Sporazumu.

¹⁰⁴ Ured Sporazuma gradonačelnika, *Sporazum gradonačelnika za klimu & energiju*, 2016b., dostupno na http://www.sporazumgradonacelnika.eu/IMG/pdf/CoM_leaflet_hr_web.pdf, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁰⁵ Od samog osnivanja Sporazuma gradonačelnika, 2008. pa do 2015. Odbor je donio 10 mišljenja objavljenih u Službenom listu Europske unije. *Mišljenje Europskog odbora regija – Budućnost Sporazuma gradonačelnika*, objavljeno je Službenom listu Europske unije, C 051/09, 2016a. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2016:051:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

5. MEĐUNARODNA SURADNJA ODBORA REGIJA U OKVIRU POLITIKE SUSJEDSTVA

Odbor regija, konkretnije njegovo povjerenstvo CIVEX, nadležno je u području provođenja europske politike susjedstva (EPS) osmišljene 2003.,¹⁰⁶ kako bi se spriječilo nastajanje novih granica razdvajanja između proširene Europske unije i njezinih susjednih zemalja te radi jačanja napretka, stabilnosti i sigurnosti za sve. Temelji se na vrijednostima demokracije, vladavine prava i poštivanju ljudskih prava, dobrom upravljanju, načelima tržišne ekonomije i održivom razvoju.

U svom samoinicijativnom mišljenju, Nova europska politika susjedstva¹⁰⁷, Odbor regija ističe da se EPS dosad oslanjala na tri glavna stupa: izgradnju demokracije, promicanje gospodarskog razvoja i jačanje dviju regionalnih dimenzija susjedstva – Unije za Mediteran i Istočno partnerstvo. Također ističe da se dosadašnja EPS temeljila isključivo na nadležnosti nacionalnih vlada. Smatra da je u politiku EPS potrebno uključiti i druge dionike iz partnerskih zemalja, a posebice lokalne i regionalne vlasti koje bi morale biti uključene u sve faze EPS-a, odnosno u određivanje prioriteta, ocjenu rezultata i reviziju sadržaja vladinih politika.

Odbor regija ulaže mnogo napora i sredstava u razvoj lokalne i regionalne dimenzije EPS-a, a što je najbolje vidljivo putem osnivanja Skupštine regionalnih i lokalnih vlasti Euro-Mediterrana (ARLEM) i Konferencije regionalnih i lokalnih vlasti za Istočno partnerstvo (CORLEAP), a koje su pobliže opisane u nastavku.

¹⁰⁶ Commission of the European Communities, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament – Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2013), 104 finalna verzija, 2003., dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2003:0104:FIN>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹⁰⁷ Službeni list Europske unije, *Mišljenje Europskog odbora regija – Nova europska politika susjedstva*, C 313/07, 2015a. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2015:313:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

5.1. Skupština regionalnih i lokalnih vlasti Euro-Mediterana

ARLEM (Skupština regionalnih i lokalnih vlasti Euro-Mediterana) stalna je zajednička skupština lokalnih i regionalnih vlasti država na Mediteranu, osnovana 2010., koju čini 80 predstavnika i partnera, s ciljem kreiranja platforme koja će biti od koristi lokalnim i regionalnim predstavnicima Euro-mediteranskog partnerstva za uspostavu izravnog dijaloga s europskim institucijama i Unijom za Mediteran.¹⁰⁸ Predstavnici ARLEMA sastoje se od 32 člana Odbora regija, 8 predstavnika europskih i međunarodnih udruga koje se bave euro-mediteranskom suradnjom¹⁰⁹ te 40 predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti imenovanih od strane nacionalnih vlada-mediteranskih partnera. Uključeni su u provedbu projekata koji su od značaja za regionalni i urbani razvoj; npr. pomorski i kopneni putevi, zagađenje Mediterana, visoko obrazovanje i istraživanje, civilna zaštita, obnovljivi izvori energije.¹¹⁰

ARLEM ima svoj Poslovnik¹¹¹ kojim su osnovane ustrojstvene jedinice i kojim je utvrđen njihov rad. Ustrojstvene jedinice ARLEMA su Plenarna skupština, predsjednik (ujedno i predsjednik Odbora regija) i 10 potpredsjednika koje čini 5 članova iz mediteranskih skupina, 4 iz Odbora regija te jedan član iz euro-mediteranskih

¹⁰⁸ Europski parlament, *Informativni članci o Europskoj uniji - Europska politika za susjedstvo*, 2016b., dostupno na http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_6.5.4.html, (pristupljeno 26. lipnja 2016.). Prema istom izvoru Unija za Mediteran sastoji se od 28 država članica Europske unije i 15 sredozemnih zemalja (Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Egipta, Izraela, Jordana, Libanona, Mauritanije, Crne Gore, Monaka, Maroka, Palestine, Sirije (čije je članstvo obustavljeno zbog građanskog rata), Tunisa i Turske). Liga arapskih država sudjeluje na svim sastancima od 2008., a Libija ima status promatrača; osnovana je 2008. na sastanku u Parizu kao nastavak Euromediteranskog partnerstva (Euro-Med), koje je poznato i kao Barcelonski proces, a vodi se ciljevima iz Deklaracije iz Barcelone (1995.) koji se odnose na stvaranje područja mira, stabilnosti, sigurnosti i zajedničkog gospodarskog napretka, uz potpuno poštivanje demokratskih načela, ljudskih prava i temeljnih sloboda te uz promicanje razumijevanja među kulturama i civilizacijama u euromediteranskoj regiji.

¹⁰⁹ Udruge zastupljene u ARLEM-u su: Skupština europskih regija, Udruženje europskih pograničnih regija, ARCO Latino, Konferencija perifernih pomorskih regija, Vijeće europskih općina i regija, MedCities, Stalni Odbor Euro-mediteranskog partnerstva lokalne i područne vlasti i udruga Ujedinjenih gradova i lokalne vlasti, prema: Europski odbor regija, *ARLEM - Composition*, 2016n., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/arlem/Pages/composition.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹¹⁰ European Committee of the Regions, ARLEM, *The Euro-Mediterranean Regional and Local Assembly*, dostupno na <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/Documents/arlem-leaflet-en.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹¹¹ ARLEM, *Rules of procedure of the Euro-Mediterranean regional and local assembly (ARLEM)*, 2015., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/Documents/arlem-rules-procedure-2015-en.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

udruga. Članovi se biraju na dvije i pol godine, a pružaju mogućnost za strukturirani dijalog između institucija Europske unije i Euro-mediteranskih partnera u području trgovine, gospodarske suradnje te promicanja stvaranja novih radnih mjesta.

Sukladno Poslovniku, plenarne sjednice ARLEM-a održavaju se jednom godišnje, na kojima se usvaja godišnji izvještaj, program rada za iduće razdoblje te izvješća koja izdaje Komisija za održivi teritorijalni razvoj ARLEM-a. Komisija je osnovana na 6. plenarnoj sjednici održanoj u Antaliji 15. prosinca 2014., kada članovi ARLEM-a odlučuju Komisiju za ekonomske, socijalne i teritorijalne poslove (ECOTER) i Komisiju za održivi razvoj (SUDEV), koje su bile aktivne od 2010. spojiti u jednu komisiju „Komisiju za održivi teritorijalni razvoj“.¹¹² Izvješća se izdaju na engleskom, francuskom i arapskom jeziku, a po potrebi i na drugim jezicima država članica. Izmjene i dopune Poslovnika donose se konsenzusom svih članova, a na snagu stupaju na sljedećoj sjednici.

Provodeći Novu europsku politiku susjedstva ARLEM provodi ciljeve koji se odnose na promoviranje lokalne demokracije, višerazinskog upravljanja i decentralizirane suradnje sa zemljama Mediterana po principu sjever-jug, odnosno jug-jug, putem dijaloga, razmjene najboljih praksi, znanja i tehničkog iskustva te regionalne integracije i kohezije, a mogu se vidjeti u:¹¹³

- strateškim prioritetima prema kojima regionalne i lokalne vlasti imaju veliku ulogu u upravljanju migracijskim tokovima, stabilnosti lokalne uprave, gospodarskom razvoju i prekograničnoj suradnji posebice u dijelu koji se odnosi na upravljanje vodama i električnom energijom, zaštitom okoliša, gospodarenjem otpadom, transportom, obrazovanjem, kulturom itd. Ne manje važan strateški prioritet je i uključivanje regionalnih i lokalnih vlasti članica ARLEMA-a u inicijativu Sporazum gradonačelnika smatrajući da je pristup

¹¹² Europski odbor regija, op. cit. pod 109)

¹¹³ ARLEM, *Euro-Mediterranean regional and local assembly action plan 2016*, 2016., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/Documents/arlem-actionplan-2016-fin-en.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

odozdo prema gore efikasniji u ublažavanju učinaka klimatskih promjena, ali i u korištenju obnovljivih izvora energije;

- političkoj dimenziji koja zahtjeva daljnji politički dijalog s europskim, ali i međunarodnim institucijama, izradu tematskih izvješća na inicijativu članova povezanih sa strateškim prioritetima te što veću zastupljenost lokalnih i regionalnih vlasti u Uniji za Mediteran putem različitih aktivnosti i događaja;
- boljoj povezanosti ARLEMA s već spomenutim udrugama s euro-mediteranskog prostora, a ne samo s europskim udruženjima;
- uspostavljanju mreža, posebice on-line, putem kojih bi se organizirale rasprave i seminari o gornjim temama;
- većoj aktivnosti članova ARLEM-a putem novih prijedloga, po potrebi održavanja dodatnih sastanaka između godišnje plenarne sjednice.

ARLEM putem dijaloga, razmjenom iskustva, organiziranjem seminara i pružanjem informacija o različitim mogućnostima financiranja od strane Europske unije može doprinijeti ostvarivanju ciljeva Nove europske politike susjedstva.

5.2. Konferencija regionalnih i lokalnih vlasti za Istočno partnerstvo

Krajem 2008. Europska komisija pokrenula je Istočno partnerstvo (koje je započelo s radom 2009.), poradi njegovanja odnosa sa šest europskih zemalja istočne Europe koje graniče s državama članicama Europske unije; Armenijom, Azerbejdžanom, Bjelorusijom, Gruzijom, Moldavijom i Ukrajinom.¹¹⁴ Naime, politički razvoj u tim zemljama ima izravan utjecaj na sigurnost, stabilnost i napredak Europske unije. Politika Istočnog partnerstva dovodi partnerske zemlje bliže Europskoj uniji i do poboljšanja trgovinsko gospodarskih odnosa, bolje prometne povezanosti i inih politika važnih za što bolje provođenje Europske politike susjedstva. S ciljem

¹¹⁴ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Međunarodna suradnja - CORLEAP*, 2016b., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/corleap/Pages/history.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

provođenja politike Istočnog partnerstva, Europska komisija pozvala je Odbor regija na uspostavljanje platforme za dijalog između lokalnih i regionalnih vlasti iz zemalja partnera i Europske unije. Odbor regija aktivno prati inicijativu Istočno partnerstvo, o čemu i donosi mišljenje „Uloga lokalnih i regionalnih vlasti u okviru Istočnog partnerstva“¹¹⁵, gdje je istaknuo važnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u doprinosu regionalnom razvoju, unaprjeđenju gospodarskih odnosa, razvoju ljudskih prava i temeljnih sloboda te olakšavanju mobilnosti. Također, Odbor regija tijekom 2010. i 2011. donosi samoinicijativno mišljenje o provedbi Istočnog partnerstva i suradnje između lokalnih i regionalnih vlasti u Europskoj uniji i svake partnerske zemlje ponaosob.¹¹⁶

S ciljem što bolje međunarodne suradnje s zemljama članicama Istočnog partnerstva, 8. rujna 2011. u poljskom gradu Poznanu, osnovan je CORLEAP, zajedničko tijelo lokalnih i regionalnih vlasti iz Europske unije i Istočnog partnerstva. Sastoji se od 36 regionalnih i lokalnih predstavnika; 18 iz redova Odbora regija (mjesto su raspoređena između pet političkih stranaka u Odboru regija; EPP, PES, ALDE, EA i ECR) i 18 zastupnika iz zemalja partnera koje čine gradonačelnici ili članovi lokalnih ili regionalnih skupština (svaka članica po tri mjesta).¹¹⁷ Lokalne i regionalne vlasti iz partnerskih zemalja kontaktne su točke za CORLEAP u svojim zemljama, a s druge strane Odbor regija je kontaktna točka za institucije Europske unije. Na taj način omogućuje se CORLEAP-u prikupljanje i razmjena informacija značajnih za Istočno partnerstvo, odnosno uloge lokalnih i regionalnih vlasti, kao strateških partnera, važne su za dobro upravljanje i održivi razvoj i suradnju bliže građanima.

¹¹⁵ Official Journal of the European Union, *Opinion of the Committee of the Regions on the role of local and regional authorities within the Eastern Partnership*, 200/07, 2009. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2009:200:FULL&from=HR>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹¹⁶ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Međunarodna suradnja - CORLEAP - Povijest - Odbor regija i Istočno partnerstvo*, 2016c., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/Pages/CoR-and-Eastern-Partnership.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹¹⁷ Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – članovi CORLEAP-a*, 2016a., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/corleap/Pages/members.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

Za što uspješnije provođenje politike CORLEAP-a koriste se usluge kao što su: Forum za civilno društvo (CSF) koji aktivno sudjeluje u promicanju poštivanja demokracije i ljudskih prava, vladavine prava, načela tržišnog gospodarstva i održivog razvoja; EURONEST kao institucija koja je odgovorna za razvoj i jačanje „Istočnog partnerstva“ te Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe s ulogom promicanja lokalne i regionalne demokracije, decentralizacije, prekogranične suradnje između gradova i regija.¹¹⁸ Zajedno s Odborom regija organiziraju niz aktivnosti, kao što su seminari rasprave, konferencije i obuke za partnerske zemlje radi što bolje prilagodbe i ostvarivanja ciljeva CORLEAP-a.

Ciljevi CORLEAP-a za 2016.-2017. odnose se na nastavak provedbe decentralizacije i reforme javne uprave, razmjenu najboljih praksi javne uprave i gospodarskog razvoja te mogućnost financiranja lokalnih i regionalnih vlasti.¹¹⁹

¹¹⁸ CORLEAP, *CORLEAP Action plan 2016-2017*, 2015., dostupno na http://cor.europa.eu/en/activities/corleap/Documents/action_plan_en.pdf, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

¹¹⁹ Ibidem, str. 2.

6. ZAKLJUČAK

Teritorij koji obuhvaća Europska unija obilježen je bogatstvom u razlikama s obzirom na povijesne, zemljopisne, kulturne, gospodarske, društvene i socijalne prilike. Odbor regija, kao savjetodavno tijelo Europske unije, zalaže se za ravnopravnost svih regija, čime značajno utječe na kreiranje i provedbu regionalne politike. Zastupa interese lokalnih i regionalnih zajednica i dovodi do boljeg razumijevanja regija. Prisutan je u razvijanju europske politike, njegova mišljenja, rezolucije i odluke dovele su do promjene te politike na razini integracije, što se primarno vidi upravo s aspekta regionalne politike. Imajući u vidu da većina zakonodavstava Europske unije direktno utječe na život građana u regijama i lokalnim zajednicama, Odbor regija približava Europsku uniju građanima koji smatraju da ih na razini Unije najbolje predstavljaju lokalni i regionalni zastupnici. Drži da bi institucije Europske unije morale djelovati samo ako je to neophodno za ostvarivanje europskih ciljeva.

U radu je dokazana značajna uloga Odbora kroz analizu njegovog funkcioniranja, ali i utjecaja kao savjetodavnog tijela u institucionalnoj strukturi Europske unije. Putem svojih specijaliziranih povjerenstava koja „oslikavaju“ politiku Odbora, usklađenu s prioritetima Europske komisije i Europskog parlamenta, pripremaju mišljenja, izvješća i rezolucije koji se potom unose u zakonodavstvo Unije. Naime, Komisija kao tijelo nadležno za predlaganje zakona, prije prosljeđivanja Parlamentu na usvajanje, konzultira se s Odborom pri donošenju prijedloga zakonodavnih akata koji se odnose na regionalnu i lokalnu razinu ili to također čini prema potrebi. Parlament, odnosno njegovi zastupnici grupiraju se u političke skupine, kao i članovi Odbora, čime se pruža mogućnost Odboru da lobiranjem ostvari bitan utjecaj na zakonodavstvo. Odbor usko surađuje i s Vijećem Europske unije putem preporuka odnosno lobiranja angažirajući stručnjake po pojedinim pitanjima kada se želi utjecati na donošenje odluka. Značajna uloga Odbora je i u očuvanju načela supsidijarnosti; pred Europskim sudom može pokrenuti tužbu ukoliko smatra da je povrijeđeno navedeno načelo.

Odbor regija indirektno pomaže u rješavanju problema u jačanju konkurentnosti s obzirom na različitu razvijenost regija unutar država članica. Zalaže se za poštivanje partnerstva i mehanizama upravljanja na više razina uz dijeljenje odgovornosti između institucija Europske unije i regionalnih i lokalnih zajednica (vertikalno), ali i između lokalnih i regionalnih zajednica (horizontalno). Utječe na očuvanje i razvijanje nacionalnog i europskog identiteta. Također djeluje na širem području te pomaže i potiče bolju suradnju sa državama nečlanicama, posebice s državama koje graniče s Europskom unijom.

Iz navedenog proizlazi da Odbor regija djeluje kao pomagač europskim institucijama (uz poštivanje načela supsidijarnosti) te se zalaže za interese regija i lokalnih zajednica. Članovi Odbora u zastupanju interesa korisniji su od predstavnika država i vlada, budući da žive i rade u regijama koje zastupaju pa su im sami problemi poznati iz „prve ruke“.

POPIS LITERATURE:

KNJIGE:

1. Rubić, M., *Odbor regija u oblikovanju EU zakonodavstva*, Zagreb, Jesenski & Turk, 2013.

INTERNET IZVORI:

1. ARLEM, *Rules of procedure of the Euro-Mediterranean regional and local assembly (ARLEM)*, 2015., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/Documents/arlem-rules-procedure-2015-en.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
2. ARLEM, *Euro-Mediterranean regional and local assembly action plan 2016*, 2016., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/Documents/arlem-actionplan-2016-fin-en.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
3. Commission of the European Communities, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament – Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2013), 104 finalna verzija, 2003., dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2003:0104:FIN>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
4. CORLEAP, *CORLEAP Action plan 2016-2017*, 2015., dostupno na http://cor.europa.eu/en/activities/corleap/Documents/action_plan_en.pdf, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
5. EPP Group in the European Committee of the Regions, *EPP group – članovi*, 2016., dostupno na <http://web.cor.europa.eu/epp/Aboutus/Pages/Members.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
6. eRegion-Alpine, *Brdo - Zajednička izjava o Strategiji Europske unije za alpsku regiju (EUSALP)*, 2016., dostupno na <http://eregion.eu/eregions/alpine/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

7. European Committee of the Regions, *Decision No 0009/2010 on interregional groups at the Committee of the Regions*, CdR 321/2010, 2011., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/interregionalgroups/Pages/interregional-groups.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
8. European Committee of the Regions, *Program rada za 2016. Povjerenstva za teritorijalnu kohezijsku politiku i proračun Europske unije (COTER)*, 2015., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/events/Documents/COTER/coter-2016.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
9. European Committee of the Regions, *About CoR - Political groups*, 2016a., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/about/Pages/political-groups.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
10. European Committee of the Regions, *Europe 2020 Monitoring Platform, About the Platform - What is the EUROPE2020MP?*, 2016b., dostupno na <https://portal.cor.europa.eu/europe2020/Knowledge/Pages/BecomeaMember.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
11. European Committee of the Regions, *National Delegations*, 2016c., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/about/nationaldelegations/Pages/national-delegations.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
12. European Committee of the Regions, *Search for CoR members*, 2016d., dostupno na <http://memberspage.cor.europa.eu/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
13. European Committee of the Regions, ARLEM, *The Euro-Mediterranean Regional and Local Assembly*, dostupno na <http://cor.europa.eu/en/activities/arlem/Documents/arlem-leaflet-en.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
14. Europska komisija, *Strategija Europske unije za alpsku regiju*, 2016., http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/alpine/#3, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
15. Europska komisija, Glavna uprava za komunikacije, *Politike Europske unije: Kako funkcionira Europska unija*, Luxembourg, Ured za publikacije Europske

- unije, 2014. Dostupno na <http://bookshop.europa.eu/hr/how-the-european-union-works-pbNA0414810/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
16. Europska unija, *Europski parlament*, 2016., dostupno na https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 17. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – članovi CORLEAP-a*, 2016a., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/corleap/Pages/members.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 18. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Međunarodna suradnja - CORLEAP*, 2016b., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/corleap/Pages/history.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 19. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Međunarodna suradnja - CORLEAP - Povijest - Odbor regija i Istočno partnerstvo*, 2016c., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/Pages/CoR-and-Eastern-Partnership.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 20. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Mreže - O mrežama*, 2016d., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/networks/Pages/about-networks.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 21. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Mreže - Platforma za praćenje strategije Europa 2020*, 2016e., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/networks/Pages/europe-2020-monitoring-platform.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 22. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Odnosi s dionicima - Međuregionalne skupine*, 2016f., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/interregionalgroups/Pages/interregional-groups.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
 23. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstva*, 2016g., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/commissions.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

24. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za gospodarsku politiku (ECON)*, 2016h., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=ECON>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
25. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za građanstvo, upravljanje, institucionalne i vanjske poslove (CIVEX)*, 2016i., dostupno na <http://cor.europa.eu/HR/ACTIVITIES/COMMISSIONS/Pages/cor-commissions.aspx?comm=CIVEX>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
26. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za okoliš, klimatske promjene i energiju (ENVE)*, 2016j., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=ENVE>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
27. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za prirodne resurse (NAT)*, 2016k., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=NAT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
28. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za socijalnu politiku, obrazovanje, zapošljavanje, istraživanje i kulturu (SEDEC)*, 2016l., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=SEDEC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
29. Europski odbor regija, *Aktivnosti Odbora regija – Povjerenstvo za teritorijalnu kohezijsku politiku i proračun Europske unije (COTER)*, 2016m., dostupno na <http://cor.europa.eu/HR/activities/commissions/Pages/cor-commissions.aspx?comm=COTER>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
30. Europski odbor regija, *ARLEM - Composition*, 2016n., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/arlem/Pages/composition.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
31. Europski odbor regija, *Mišljenje - Konkretno mjere za provedbu Plana EU-a za gradove*, CdR 5511/2015, 2016o., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/activities/opinions/pages/opinion->

- [factsheet.aspx?OpinionNumber=CDR%205511/2015](#), (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
32. Europski odbor regija, *O Odboru regija - Ključne činjenice o Odboru regija*, 2016p., dostupno na <http://cor.europa.eu/hr/about/Pages/key-facts.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
33. Europski parlament, *Informativni članci o Europskoj uniji - Europska grupacija za teritorijalnu suradnju (EGTS)*, 2016a., dostupno na http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1_10.html, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
34. Europski parlament, *Informativni članci o Europskoj uniji - Europska politika za susjedstvo*, 2016b., dostupno na http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.5_4.html, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
35. Fontaine, P., *Politike Europske unije: Europa u 12 lekcija*, Europska komisija, Glavna uprava za komunikacije, Luxembourg, Ured za publikacije Europske unije, 2014., dostupno na <http://bookshop.europa.eu/hr/europa-u-12-lekcija-pbNA0213714/>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
36. Grad Zagreb, *Grad Zagreb primjer za dobro rješenje socijalno uključivog grada*, 2016., dostupno na <http://www.zagreb.hr/default.aspx?id=90245>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
37. Hrvatski zavod za prostorni razvoj, *Urbana agenda za Europsku uniju*, dostupno na <http://www.hzpr.hr/default.aspx?id=53>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
38. Klub zastupnika EPP-a u Europskom parlamentu, *Regionalni razvoj - informacije*, dostupno na <http://www.eppgroup.eu/hr/regionalni-razvoj>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
39. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, *Strategija Europske unije za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR)*, 2015., dostupno na <http://www.mvep.hr/files/file/2015/150922-11-strategija-eu-za-jadransku-i-jonsku-regiju.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).

40. Odbor regij, *Izjava o poslanstvu*, 2009., dostupno na <http://cor.europa.eu/en/about/Documents/Mission%20statement/SL.pdf>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
41. Official Journal of the European Communities, *Treaty on European Union*, C 191/1992, 1992. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=HR>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
42. Official Journal of the European Communities, *Consolidated version of the Treaty establishing the European Community*, C 340/1997, 1997a. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:11997E/TXT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
43. Official Journal of the European Communities, *Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*, C 340/1997, 1997b. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
44. Official Journal of the European Communities, *Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*, C 80/2001, 2001. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
45. Official Journal of the European Union, *Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community*, C 306/2007, 2007. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AC%3A2007%3A306%3ATOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
46. Official Journal of the European Union, *Opinion of the Committee of the Regions on the role of local and regional authorities within the Eastern Partnership*, 200/07, 2009. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal->

- [content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2009:200:FULL&from=HR](#), (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
47. Official Journal of the European Union, *Revision of the Rules of Procedure of the Committee of the Regions*, L 123/2013, 2013. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2013%3A123%3ATOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
48. PES Group, European Committee of the Regions, *About the PES Group*, 2016., dostupno na http://pes.cor.europa.eu/PES_GROUP/Pages/Home.aspx, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
49. Rubić, M., „Uloga Odbora regija u Kohezijskoj politici Europske unije“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 52, br. 4, 2016., str. 955-986. Dostupno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=224134, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
50. Rubić, M., „Provjera poštivanja načela supsidijarnosti u procesu donošenja odluka na europskoj razini“, *Pravni vjesnik*, vol. 30, br. 3-4, 2014., str. 229-238. Dostupno na <http://hrcak.srce.hr/134255>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
51. Službeni list Europske unije, *Uredba (EU) br. 1302/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1082/2006 o Europskoj grupaciji za teritorijalnu suradnju (EGTS) u vezi s pojašnjenjem, pojednostavljenjem i poboljšanjem osnivanja i funkcioniranja takvih grupacija*, L 347/2013, 2013. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1483032657247&uri=CELEX:32013R1302>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
52. Službeni list Europske unije, *Poslovnik o radu Odbora regija*, L 65/2014, 2014a. Dostupno na [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014Q0305\(01\)&rid=1](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014Q0305(01)&rid=1), (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
53. Službeni list Europske unije, *Rezolucija Odbora regija o Povelji o višerazinskom upravljanju u Europi*, C 174/2014, 2014b. Dostupno na

- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2014:174:TOC>,
(pristupljeno 26. lipnja 2016.).
54. Službeni list Europske unije, *Mišljenje Europskog odbora regija – Nova europska politika susjedstva*, C 313/07, 2015a. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2015:313:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
55. Službeni list Europske unije, *Rezolucija o prioritetima Europskog odbora regija za šesti mandat 2015. – 2020.*, C 260/2015, 2015b. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2015:260:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
56. Službeni list Europske unije, *Mišljenje Europskog odbora regija – Budućnost Sporazuma gradonačelnika*, C 051/09, 2016a. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=OJ:C:2016:051:TOC>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
57. Službeni list Europske unije, *Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije*, C 202/01, 2016b., dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=HR>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
58. Službeni list Europske unije, *Uredba (EZ) br. 1082/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskoj grupaciji za teritorijalnu suradnju (EGTS)*, L 210/19, 2016c. Dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1483032364004&uri=CELEX:32006R1082>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
59. Subsidiarity Network, *Sažetak godišnjeg izvještaja o supsidijarnosti za 2015., 2016.*, dostupno na <https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/news/Pages/New-documents-adopted-during-CoR-Bureau-on-6th-of-April.aspx>, (pristupljeno 26. lipnja 2016.).
60. Ured Sporazuma gradonačelnika, *Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju*, 2016a., dostupno na

http://www.sporazumgradonacelnika.eu/about/covenant-of-mayors_hr.html,

(pristupljeno 26. lipnja 2016.).

61. Ured Sporazuma gradonačelnika, *Sporazum gradonačelnika za klimu & energiju*, 2016b., dostupno na

http://www.sporazumgradonacelnika.eu/IMG/pdf/CoM_leaflet_hr_web.pdf,

(pristupljeno 26. lipnja 2016.).

62. Vijeće Europske unije, *Ukratko o Europskom vijeću i Vijeću*, 2014., dostupno na

<http://www.consilium.europa.eu/hr/documents-publications/publications/2014/european-council-council-nutshell/>,

(pristupljeno 26. lipnja 2016.).

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj članova Odbora regija iz 28 država članica9

Tablica 2. Specijalizirana povjerenstva Odbora regija17

POPIS SLIKA

Slika 1. Stupovi Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju38

SAŽETAK

Regionalne i lokalne jedinice najbolje poznaju potrebe stanovništva na nižim razinama te se javila potreba većeg uključivanja njihovih predstavnika u proces upravljanja integracijom kao što je Europska unija, koja je obilježena bogatstvom i ograničenjem regionalnih različitosti. Odbor regija, sastavljen od predstavnika regionalnih i lokalnih vlasti država članica, kao savjetodavno tijelo Europske unije započelo je s radom 1994. Od samog osnutka, Ugovorom iz Maastrichta pa preko Amsterdamskog ugovora te Ugovora iz Nice, Odbor regija postaje sve prisutniji u kreiranju i provođenju europskih politika, posebice regionalne. Još veće ovlasti, Odbor regija, dobiva stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora, 2009.

Nakon analize temeljnih obilježja, uloge, načela, prioriteta, načina rada, povezanosti s glavnim institucijama Europske unije, s različitim međuregionalnim skupinama, kao i međunarodne suradnje Odbora u okviru politike susjedstva, u radu je dokazana značajna uloga Odbora regija u promicanju interesa regionalnih i lokalnih jedinica. Članovi Odbora sudjeluju, surađuju u procesu donošenja odluka na europskoj razini kako bi se potakla bolja zastupljenost svih građana Europske unije, izrađuju mišljenja, rezolucije i odluke, na inicijativu Europske komisije, Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije ili samostalno. Odbor postaje „čuvar načela supsidijarnosti“, potiče partnerstvo, međuregionalnu suradnju, ima značajnu ulogu u provođenju europske politike susjedstva gdje (također putem svojih predstavnika) doprinosi vrijednostima demokracije, poštivanja ljudskih prava, održivom razvoju i tržišnoj ekonomiji.

Ključne riječi: *Odbor regija, Europska unija, lokalne i regionalne vlasti*

SUMMARY

Regional and local units recognize the best what are the needs of the population at lower levels of government. In line with this it becomes necessary to include its representatives in the process of managing integration as is European Union, characterized with the abundance of and constraints of regional differences. The European Committee of the Regions, composed of regional and local representatives from the European Union member states, as an advisory body of the European Union, was created in 1994. From its very beginning, through the Maastricht Treaty, and later under the Treaty of Amsterdam and the Treaty of Nice, the role of Committee of the Regions has become more important in the process of creation and implementation of the European policy, especially regarding regional policy. The power of the Committee of the Regions has strengthened following the ratification of the Lisbon Treaty in 2009.

After analysing the key facts about the Committee of the Regions, its role, principles, priorities, activities, its connections with the main institutions of the European Union, interregional networks, international cooperation of the Committee through the European Neighbourhood Policy, this paper confirms the significant role of the Committee of the Regions in representing the interests of the regional and local units. Members of the Committee of the Regions participate, cooperate in the decision-making process at the European level in order to bring the needs of the European Union citizens closer to the integration; they prepare opinions, resolutions and decisions on the initiative of the European Commission, European Parliament and Council of the European Union or on its own request, when the planned activities will impact regions and cities. The Committee of the Regions has become the “guardian” of the subsidiarity principle, it encourages partnership, has important role in the implementation of the European Neighbourhood Policy, where (also through the activities of its representatives) contributes to the values of democracy, human rights, sustainable development and market economy.

Keywords: *European Committee of the Regions, the European Union, local and regional authorities*